BIBLIOTECA PEDAGO
Nº 5719

OGLINDA FERMECATĂ

DE

D. ANGHEL

Oglinda fermecată. — Fluturul morţii. — Duşmanul florilor. — Pâinea noastră cea de toate zilele. — Două agonii. — Culegătorul de stele căzătoare. — Cedrul. — Floarea de aloes. — Hefaistos. — Morfina. — Jertfa. — Din tainele lunii. — A patra Parcă. — Spovedania unui orb. — Gherghina. — Vasul — Fantomă. — Scrisorile. — Sonata lunii.

EDITURA REVISTEI „FLACARA"

Preţul lei 1.50

E.46434

D. ANGHEL

56708

BIBLIOTECA PEDAG
Nº

OGLINDA FERMECATĂ

147083

— FANTAZII —

BUCUREȘTI
Inst. de Arte Grafice CAROL GÖBL S-r I. St. Rasidescu
16, Strada Doamnei, 16.
1911.

B U C U R E S T I
Cota 56708
Inventar 147083
RC
137/02
B.C.U. Bucuresti
C147083
8R-32

OGLINDA FERMECATĂ

OGLINDA FERMECATĂ

Astănoapte m'am trezit brusc din somn. Un vis straniu mă purtase pe tărâmuri necunoscute, pe care nici nu le-am văzut, nici nu m'am încumetat să le bănuesc vreodată...

In rama ferestrei împodobite de perdele albe, cerul vânăt se ofilià peste arborii mari şi o singură stea, albă ca o crisantemă uriaşă, mai licărià stăruitoare departe, peste marea de coperişuri, în afundul nemărginirii.

Natura aevea pe care o priviam acum trezit din somn, mi se păreà străină. Arborii nu erau aşà în visul meu, nici vânătul cer care se ofilià şi în nemărginirea căruia înflorià o stea albă ca o crisantemă, nici faţa mea pală pe care o resfrângeà apa albăstrie a oglinzii în orele acestea târzii de noapte.

Un tril însă căutà să mă cheme la realitate. O păsăruică, înşelată de acest zor de ziuă timpuriu, îngăimà undevà, în negrul unui umbrar, o

sfioasă chemare, la care nu răspundeà nimeni.

Un vânt apoi, ca trecerea unui demon nevăzut căruia i-ar fi fost frică singur în văzduh, și-a întins aripele și a împrăștiat mireasma grea a teilor.

Am lăsat deschis larg fereastra în cuprinsul căreia alba crisantemă se desemnà ca pe o mătase decolorată, încercând s'adorm din nou și să rechem visul meu; și visul supus voinței mele și-a reluat firul întrerupt...

Ținând o oglindă rotundă în mână, cel ce eram eu sau ființa mea din somn, se făceà că descindeam lespezile de piatră ale casei noastre străvechi în care mă născusem și un zâmbet ciudat îmi lumină fața...

O dușmănie contra alcătuirii firești a lucrurilor fierbeà în sufletul meu, monotonia acelorași decoruri înălțate de ani și în care mă îngrădise o voință ce nu erà a mea, mă răzvrătiau. Înșiruirea liniară de oșteni disciplinați a plopilor ce se îndrumau veșnic spre arcul porții fără a puteà trece nici odată dincolo de ea, în largul câmpului, spre libertate, mă chinuià parcă. Inalții duzi din fundul grădinii, ce stăteau de-atâta vreme ca două sentinele obosite, îndoindu-se din șele, privind departe, spre șesuri, fără să vadă nimic nou venind din golul orizontului, își tremurară nervos frunzișul, de bucurie, văzându-mă.

Şi eu, sau alba mea fiinţă din somn, păşiam cu oglinda mea ca un duşman al eternelor forme şi mă bucuram ştiind că voiu puteà să schimb faţa naturii şi că voiu puteà păşì printre arbori şi flori ca un desrobitor.

Albă, luna se ridicase căutând să furişeze o rază piezişe în oglinda mea, dar eu o ţineam strânsă cu grijă la piept, ferind'o de lumini, până ce am ajuns pe înaltul unei coline, din vârful căreia se vedeau zările. Nemişcate, priveliştile ce le ştiam din totdeauna dormiau sub feeria astrelor...

Şi nu ştiu cum, atunci am ridicat oglinda sus cu amândouă mâinile spre şiragul nemişcaţilor plopi, ale căror umbre dormiau ca nişte drumeţi obosiţi pe albul aleelor.

Fulgerătoare o rază trecù, şi apa moartă şi verde a oglinzii s'a aprins deodată, ca un ochiu redeşteptat sub o pleoapă în care mişeşte un straniu gând. Şi cât ai clipì, treziţi din nemişcarea lor seculară, deşteptând odată cu ei umbrele drumeţilor obosiţi de pe albul aleelor, mari şi greoi uriaşii plopi au prins să murmure mişcându-şi argintul din creştete şi fantomatici au pornit-o spre poarta închisă.

Impinse ca de un vânt puternic, canaturile vechi s'au zguduit scrâjnind din ţâţâni, apoi s'au dat într'o parte cu vuet, lovind pereţii.

Şi întâiul plop păşi, iar după întâiul, înşiruirea uriaşilor aplecându-şi creştetele a urmat, trecând sub arcul porţii, chemată de puterea oglinzii mele.

Un râs sgomotos umplù aerul şi ca într'o veselie tremurată de foi, nemişcaţii plopi, unul după altul, înaintară desrobiţi de farmecul meu, şi apoi se aşezară roată împrejurul unui iaz adormit, în adâncul căruia se priviră miraţi, ca unii ce-şi vedeau pentru întâia oară chipul.

Gol rămăsese locul în urma lor schimbând priveliştea obişnuită a grădinii, care păreà acum o faţă cunoscută din care ar fi ciuntit cinevà o parte.

Tăcut apoi, am întins ochiul meu făcător de minuni, prinzând în rotundul lui imaginea caselor părinteşti, întorcând'o cu faţa spre şes şi cu dosul spre grădină...

Şi iată că ferestrele casei străvechi ca nişte ochi sătuli de a fi privit de atâţia ani aceiaşi copaci şi aceleaşi straturi cu flori, s'au luminat şi ele, părând a privì lung şi avid noua privelişte a şesului luminat de lună.

Vesele ca şi ochii mei priviau geamurile bătrâne, după care într'un fund de odae văpaia unei candeli ardeà ca un iris de aur: o uşă deschisă plină de un întunerec albastru, sta căscată parcă de mirare; şi împrejmuirea toată neputând

să-şi vină locului faţă de atâta schimbare, se cumpănià căutând să-şi aşeze liniile.

Ridicându-mi ochii din nou după isprava aceasta ciudată şi văzând sărmanii duzi din fundul grădinii, ce stăteau de-atâta vreme ca două sentinele pe care nu venià nimeni să le schimbe, mi-am întins oglinda şi i-am schimbat şi pe dânşii, pe unul în locul celuilalt.

Şi apoi, strângându-mi cu grijă iar oglinda la piept, m'am aşezat pe înaltul movilei ca să privesc cu mulţumire la cele ce făcusem.

In fundul cerului, albă luna se ridicase şi ea şi privià mirată, ea care le vede de atâta vreme toate şi nu puteà parcă să se armonizeze cu peisagiul acesta neobişnuit, părând că e o podoabă aninată, aşà într'o doară, de cinevà fără gust şi fără simţământ artistic. Străină privià şi pe faţa ei ironică se vedeà cât de colo că-şi dădeà seamă că eşise din obişnuitul lucrurilor existente şi ruşinată parcă de fapta mea, îşi trase un nor peste mască şi se acoperì.

Iar aşà, întunecat, peisagiul rămase şi mai straniu.

Eu însă simţiam frumosul şi în acest fel, şi mă gândiam cu bucurie ce surprinşi o să rămâe vecinii când se vor deşteptà şi vor vedeà toate acestea. Schimbasem ordinea firească şi mă bucuram de puterea mea, eram fericit ca un co-

pil; și prețuind multa noutate ce puteam s'o aduc, mi-am coperit mulțumit ochiul luminos al oglinzii făcătoare de minuni și, strângând'o la piept, am pornit singur în lume ca s'o izbăvesc de urât și s'o fac să mai vadă și altfel lucrurile de cum le apucase din străbuni...

Dar când m'am trezit din somn și canavaua visului și-a destrămat urzeala, misteriosul meu talisman nu mai erà nicăiri, fereastra mea întoarsă tot spre același orizont, spre care priviau ochii mei triști în fiecare dimineață și eu tot același om pe care îl știu de mult și pe care nu-l pot scăpà de realitatea lucrurilor existente.

FLUTURUL MORȚII

FLUTURUL MORȚII

E un amurg misterios de toamnă și umbra urcată în negrii chiparoși coboară încet și se întinde pe drumuri. Sgomotele vii au amuțit și numai șoaptele au ființă, foșnete de ramuri, murmure de foi, țârâituri pierdute...

Și în cuprinsul acesta tăinuit ca o sihăstrie, acum când fluturii de ziuă și-au strâns aripele obosite și s'au strecurat în cuibul florilor ca să doarmă, numai miresmele și fluturii de noapte s'au trezit ca să rătăcească sub lună.

Copiii o știu aceasta și în așteptarea întâiului sbor, s'au așezat cu bunicul pe lespezile scărilor calde încă de focul soarelui de peste zi. Deoparte și de alta a lespezilor florile roze de leandru înduioșează întunericul și se leagănă în vârful crenguțelor șterse de umbră parcă ar plutì în aer. O mireasmă amară a umplut văzduhul o clipă și apoi vântul s'a îndulcit cu un miros de trandafir, s'a împrăștiat, ca să vie iarăși tainic să cădelnițeze pe rând toate miresmele.

Și când luna departe în păinjenișul de ramuri s'a aprins în fundul grădinii ca un lampion fantastic, năruind simetria umbrelor statornicite, copiii cu glugile lor verzi prinse în vârful nuelelor de trestie, au coborît ușor, ca în fiecare seară, pe urma fluturilor de noapte.

Cu pași tainici și rari iată-i pe catifeaua neagră a straturilor, trezind de-abià somnul florilor. Bătrânul a rămas sus pe scări cu barba lui albă ca omătul, iar ei aleargă pretutindeni, aducându-i din vreme în vreme prada culeasă.

Și acei ce poartă pe aripele lor diafane întunerecul, cât ține ziua, făcându-se una cu scoarța copacilor ori cu pulberea cenușie a drumurilor, încep să sboare și ei bătând aerul, zdrențe de catifea și bucăți de mătase, cusuții cu fir și stropiții cu purpură, somnoroși întâi și nesiguri, mai vioi pe urmă și mai îndrăzneți, căutând raza care cheamă și nălucește, nectarul care îmbată și dă viață.

Un punct mișcător pătează aerul, murmură și trece. Și ca prin farmec, la răstimpuri, un crin își leagănă potirul alb mișcând o umbră viorie, foi de trandafir se desfac și flutură ușor, aur de stânjânel se împrăștie în noapte. Nălucitori și capricioși zugrăvind tumbe și arabescuri nebune, sboară hodiniții de peste zi, urcă în razele de lună, ating fața pământului, clătesc somnul

florilor, și glugile verzi din vârful trestiilor purtate de copii se ridică ici colo și se abat din răzor în răzor, dispar la răscruci, până ce o rază misterioasă de lampă răneşte cuprinsul, și glasul bătrânului sună trăgănat și blajin: La culcare copii!

Lumina lămpii se mișcă apoi rumenind stâlpii albi ai cerdacului, dispare o clipă în umbră, și, deodată, rama unor ferești se luminează.

Înăuntru, în jurul unei mese rotunde, capetele, blonde ale copiilor s'au apropiat de capul argintiu al bunicului, și mâinile lor ușoare, cu gesturi delicate, întinzând rând pe rând aripele celor căzuți, au prins să se miște în lumina lămpii, îndemănatice și pline de băgare de seamă. O pulbere fină de pastel s'a risipit și joacă împrejurul lor, fețele înflorite de un zâmbet de mulțumire se luminează și vânătoarea nocturnă odată rânduită, stă acum să-și ia locul în cartoanele mari ale colecției de care e plină odaia.

In jurul lor, un miros vag de camforă plutește, iar pe pereți și pe mese, sub adăposturile de sticlă, o lume întreagă de fluturi, de aripi ușoare ce-au vâslit, plimbându-se din potir în potir, purtând toate scânteierile curcubeelor și toate nuanțele și fanteziile infinitului, toate neamurile și felurimea gângăniilor, care țârâește în erburi și cântă la soare, cei de prin scorburi și cei de

sub pământ, vieți de o zi și străluciri de o clipă, pietre scumpe împrăștiate în praful drumurilor, juvaeruri sburătoare, aripi pe care capriciul naturii și-a zugrăvit toate arabescurile, palete pe care au rămas culori uitate, senin de cer și beteală de lună, painjeniș de rază și urzeală de purpură, tot ce a strâns truda lor de pretutindeni, un întreg țintirim de aripi încremenite stau acuma așezate frumos, fiecare țintuite de un bold. Pretutindenea cărți și tabele, bocaluri și sticluțe, clopote de sticlă ce strălucesc, închisori de cleștar în care-și doarme somnul o gânganie infimă, ca un faraon sub o piramidă.

Și diafanele aripi încremenite pe totdeauna, țintuite în cruce, povestesc toate splendorile. Libelula cu ochii de peruzele și cu aripele fine, abiă bănuite, ca de gază, amintește fața apelor în care se resfrânge cu sborul ei fulgerător, cocinelele scânteind ca niște pietre pierdute dintr'un inel, parcă îndoae încă un firicel de iarbă; cosașul cu picioarele strânse pentru salt spune de liniștea mohoarelor, îndoliatul greer cu cântecul lui de liniștea ce erà la începutul lumilor, păiajenii cu picioarele lor încremenite de mătasa firului scăpat pe totdeauna...

Și toată răcoarea pădurilor se ridică parcă, stărnită de bietele aripi, toată lumea florilor și tot murmurul dumbrăvilor.

Pe o aripă doarme ochiul misterios ce mijește pe cozile de păun, altul e făcut ca dintr'o frântură de rochie de bal, pe o catifea a uitat cineva câteva rubinuri, praf de chilimbar a tivit marginile altuia, o întreagă orgie de forme și de culori, un vis scăpat dintr'o narghilea, un poem visat de un poet nebun...

Veșnic în căutarea speciei rare, a exemplarului unic care lipsește încă, a noutăților pe care le creiază și le distruge mereu bizarul spirit al naturii, de ani de zile bătrânul entomologist adună, rânduește, clasează în vederea întregirii operei lui începute.

Acum bucuria ce-o aveà de-a umblà singur i-au luat-o anii mulți, și cum puterile nu-l mai ajutau, el a insuflat'o copiilor, și în timp ce clasează, aleargă ei pentru dânsul, aducându-i prada culeasă.

Fiecare zi și fiecare seară își aduce tributul ei, și colecțiile se împlinesc cu încetul. Un singur flutur de noapte îi lipsește și ochii lui bătrâni privesc cu părere de rău și cu un fel de sfială la locul rămas gol ce i l'a păstrat și care strălucește alb în mijlocul unui carton.

Lampa s'a stins apoi, și în zori, când fluturii de noapte și-au strâns aripele obosite prefăcându-se din nou una cu coaja copacilor și cu pulberea drumului, cei de ziuă s'au trezit la rândul

BIBLIOTECA CENTRALĂ

lor și au umplut de veselie cuprinsul grădinii. Fiecare floare se pleacă și-și leagănă grațios capul, una picură o lacrimă, alta se îndoae și se scutură ca vrând să scape de o povoară, și atunci, un albăstrel își întinde aripele și sboară tulburat, ca un gând ascuns din cuprinsul floarei. Ar venì la loc și nu cutează. Nehotărât stă o secundă în aer, ca o frântură de senin, apoi fulgeră și se mistue în cuprinsul albastru. Din cuibul unei gherghine o flacără verde pâlpâe și se înalță și ea, bilete albe sboară schimbându-și locul ca niște gânduri de dragoste, și iată o frântură de steag, iată și o fundă roză ce și-a luat sborul de pe cine știe ce umăr de femeie.

Goana după nectar începe și din 'naltul ramurilor, din umbra scorburilor, din împărăția florilor, din pădurea măruntă și deasă a ierburilor, de pe câmpuri și de prin livezi, cei ce poartă toate vestmintele, coboară, vâslesc aerul în tumbe fantastice, se alătură și se alungă ca totdeauna, neodihniți și îmbătați de bunătatea soarelui și dărnicia vieții.

Și iată capetele blonde, din nou, cu bătrânul sub ramuri.

Sub umbrarul unui tei, lângă șipotul care murmură necurmat și sună mai încet sau mai tare după cum bate vântul, bătrânul cu o carte în mâ-

nă s'a așezat și privește lumea felurită pe care o cunoaște în toate tainele ei. O seninătate fără margini i se zugrăvește pe față, și sufletul lui ca o oglindă liniștită, resfrânge împăcat colțul de natură în care și-a trăit anii.

Copiii au umplut grădina cu râsetele lor vesele, boschetele au răsunat de ecouri și chemări, și nevinovata vânătoare după gângănii și sburătoare a reînceput. Rândunelele își scriu virgulele lor în aer. Și tot soiul de ciripiri și de sgomote confuze, prefăcute într'un singur sunet, au prins să vibreze ca o strună întinsă pe care ar trece cinevà un deget distrat. Cu ochii lui aproape stinși de a fi privit atâta strălucire, dela un timp, bătrânul își lăsă cartea din mână, și privì trist, gândindu-se că poate în curând va trebuì să plece aiurea, și colecțiile lui se vor risipì fără să-și fi putut isprăvì lucrarea de atâția ani începută. O slăbiciune îl cuprinse, și cum se gândià așà, la veșnicile transformări ale naturii, deodată, un punct nălucì în aer, departe, se mărì și trecù pe dinaintea lui ca o flacără. O clipire de ochi îi însenină vederea, iar când privì, punctul erà la loc și altă flacără trecù pe dinaintea lui. Și alte flăcări jucară, două câte două, trei, câte trei, urmând aceiași linie. Veniau flăcările călătoare, rănind cuprinsul verde, jucau înaintea lui și dispăreau ca prin farmec. Roșii și albastre

147083

veniau straniile flăcări, galbene și purpurii, negre și albe jucau, dela răsărit spre apus, chemate parcă de o tainică putere, gonite de cine știe ce mâini nevăzute. Fără să se oprească pe un ram, fără a se coborî pe o floare, ca zorit de cinevà din urmă, treceà șivoiul de flăcări, iradiind aerul cu toate culorile.

Zâmbind, bătrânul chemă copiii, și le arătă migrațiunea aceasta ciudată de flăcări, norodul acesta de văpăi ce pornià în surgun aiurea din țara lui, împins de cine știe ce forță oarbă, căci hrană pentru el e pretutindeni și culcușurile gata așternute de Dumnezeu.

Uimiți priviră copiii și glugile verzi se ridicară să abată șivoiul în mers. Ca o ploae de petale fantastice scuturate din copaci după furtună, pământul se acoperì în jurul lor de aripi strivite, dar trâmba de lumină, sus, se făceà la loc, și cei scăpați își urmau fantomatic drumul fără a mai privì în urma lor.

*

Astfel treceà timpul lăsându-și cortinele lui albe și negre peste săhăstria aceasta fericită, fiecare clipă aducându-și întâmplarea ei neașteptată, și noul oaspe din lumea felurită a gângăniilor.

Singur fluturul mult așteptat rămâneà nevăzut și tăinuit de toate privirile, ca și cum obosit de sfera noastră și-ar fi întins aripile spre alte lumi unde e mai adânc somnul și mai netulburată hodina. Dar într'o zi râsetele clare ale copiilor nu mai răsunară în grădină și bătrânul cu barba lui albă, tăiată ca dintr'un giulgiu, nu mai apărù ca de obiceiu în capul scărilor.

Vântul singur, ca un uriaș nebun, treceà răscolind cu mânele lui nevăzute creștetele copacilor bătrâni. Foi moarte se împrăștiau și un murmur adânc, ca un oftat de orgă, cântà din scorbură în scorbură.

Și când vântul contenià, ramuri și foi, ierburi și flori rămâneau rigide oprindu-și parcă vieața.

Erà ca o încetare subită a sevei, o cădere pripită în somn, o întrerupere letargică a puterilor.

Și în mâhnirea aceasta întunecată ce se strângeà împrejurul căsuței, umbra se rumenì deodată ca de înflorirea unui nufăr. Sub abajurul ei galben, ochiul de aur al lămpii, lucì pe o mescioară la căpătâiul bătrânului.

In jurul mesei rotunde, în lumea aceia de aripi diafane încremenite pentru totdeauna, copiii, cu capetele alăturate răsfoiau o carte privind din când în când cu grijă spre patul bolnavului.

O undă de vânt trecând ca un suflu misterios umflă o perdeà. Și cum ochii bătrânului se ridi-

cară, deodată o umbră nălucì ca o cruce pe zid şi se stinse. Un foşnet de aripi bătù apoi şi un flutur uriaş, dând un ţipăt straniu, se oprì nehotărît, ca orbit de lumină, în rama fereştilor şi intră în odae. Umbra jucă din nou mutându-se de ici-colo deasupra capetelor copiilor, rotì în cercuri mari bătând zidurile şi se lăsă lin pe fruntea palidă a bolnavului.

Afară copacii fremătară lung, iar cel sărutat de moarte recunoscând în musafirul acesta târziu pe cel ce vine să facă întuneric, luă frântura de noapte ce i se aşezase pe frunte şi privind o clipă trist la stigmatul alb al fluturului, chemă pe copii lângă el şi le zise: — „iată şi cel mult aşteptat!“

DUŞMANUL FLORILOR

DUȘMANUL FLORILOR

Sfânt lucru e o umbră de copac într'un loc pustiu și multă grijă trebue după ce l'ai sădit să-l vezi înălțat, când l'ai pus în calea nemilostivelor vânturi de șes.

Dar sunt gospodari îndărătnici și stăruitori care știu să prețuiască o floare cât și un spic de grâu, un copac ca și pe un bun prieten.

Și așà erà și d-na Vuia.

In jurul casei străvechi unde-i aciuiase Dumnezeu, ea făcuse un rai de grădină. Dincolo de gardurile vii, plană și tristă ca o pustă, moșia se întindeà fără o umbră de copac, fără un adăpost răcoritor. Indărătul casei însă, în livada de pomi roditori, vântul de primăvară trecând, amestecà florile albe de măr, cu trandafiriile flori de piersic. Cireșii și vișinii fulguiau și ei, și ca o plutire de fluturi albi rătăcià pretutindeni. Nucii verzi, ce nu îndură iarbă sub adăpostul streșinei lor umbroase, își răspândiau

mirosul lor amar. Lăurusca drăgostitoare, își întindeà vițele pe garduri și un zbor scânteietor de albine, alergà fără astâmpăr.

Cărări albe, prunduite, ca vadurile de izvoare din care apa a secat, șerpuiau sub ramuri și te duceau în grădina din fața casei, unde florile, cu toată arșița și pământul neprielnic, ajunseseră să se deprindă și să cucerească tot locul.

Sub grija miloasă a mânii ce le răsădise, ele robiseră tot cuprinsul și nemai fiind la largul lor în straturi, urcaseră scările străvechi de piatră, luaseră cerdacul cu asalt parcă, pe marginile ferestrelor se aciuiaseră și până și odăile toate le cuprinseră, năvălind pretutindeni biruitoare, în pale multicolore pe mese, în vase delicate lângă oglinzi, în complicate răvare și glastre dealungul zidurilor.

Erà o năvală parfumată, o incursiune amestecată de neamuri, un norod fantezist ce-și împlântase steguleţele colorate din straturi și până în înaltul streșinilor.

Fiecare tremurându-și steagul ei colorat, voià să spună parcă de pe ce tărâmuri vine, din ce îndepărtate locuri, din care dumbrave, ori de peste care oceane a venit, sămânță infimă, adusă și scuturată de pe aripa unei păsări în migrațiune, ori de răscoala cine știe cărui uragan, ridicat din cine știe ce pădure virgină.

Amestecul de rase însă, trăià liniștit și fără discordie, ca într'o republică cosmopolită, căci d-na Vuia își iubià supusele, și le împărțià de o vieață ori pumnul de țărână neagră de pădure, care prieste și învie răsadul.

O sumă de grădinari o ajutau în această migăloasă și necurmată grijă, fără de care florile nu pot să trăiască, îngreuind astfel peste măsură bugetul acestei mici republici, ce nu erà pe placul stăpânului, și care meditâ în umbră, zi și noapte, o lovitură de stat.

Domnul Vuia erà un om pozitiv, inamic născut al formelor, miresmelor și culorilor. Adevărata împărăție se întindeà dincolo de garduri pentru dânsul. Acolo erà rodul cel mare și pânea cea de toate zilele.

Și așà pe zi ce grădina se făceà tot mai frumoasă, pe atâta creșteà și ura acestui om primitiv contra nevinovatului norod.

Când venià, plictisit și plin de trudă, de pe câmpuri, unde îl ardeà soarele dogoritor, el nu știà să prețuiască răcoritoarea umbră ce i-o întindeà un platan ori un nuc, nici nu știà să se îmbete, de liniștitoarele miresme ce i le cadelnițau florile.

Față de năvala aceasta bizară, de erupțiunea aceia biruitoare a eflorescenței, el puneà în cum-

până banul, socotiă cât costă grădinarii, cât costă serile, cât gurile de apă care împrăștiau zilnica ploae binefăcătoare.

Eră un om, pe care, desigur poveștile biblice nu'l încântaseră nici odată, o ființă în sufletul căreia minunata legendă a raiului pierdut, după care plângem cu toții, nu-i lăsase nici o nostalgie. Și în afară de acestea, nici pământul nu-l iubiă, nu cunoșteă ce e recunoștința aceia, ce o cunosc unii, pentru cel ce te hrănește. Pământul pentru el eră un element de producție și sămânța eră banul pe care îl îngropă, așteptând ca să se urce în vârful spicului și de acolo în buzunarul lui.

Indărătnică însă și stăruitoare, minunata femeie și-a păstrat până la moartea ei imperiul. Pas cu pas a luptat să-și păstreze și să-și înmulțească minunatul ei norod și coloratele stegulețe au fâlfâit pretutindeni până ce a închis ochii.

Dar într'o zi Domnul Vuia a rămas în sfârșit singur. Moderna și rustica Sacuntală a pornit spre alte raiuri, și atunci ceia ce trebuiă să se întâmple s'a întâmplat.

Din casă au fost întâiu gonite netrebnicele, din ferești au fost expulzate, văduv a rămas parmaclâcul cerdacului, azi s'a năruit un răvar

și mâine altul, triste s'au desprins perdelele de glicină și de salcâm din înaltul streșinilor și apoi când și gurile de apă au sfârșit prin a se astupà, toate au murit. Grădinarii au fost dați afară, serele s'au prefăcut în hambare și vântul dogoritor al șesului s'a ridicat și a pătruns pretutindeni. Vuiau copacii cu desnădejde parcă, dar nimeni nu-i auzià. Nevăzută s'a strecurat omida, și-a întins din pom în pom cuiburile ei albe, din creangă în creangă mreaja ei diafană, din mlădiță în mlădiță firul ei strălucitor. Una după alta florile au murit împrăștiindu-și fiecare mireasma lor ca un blestem, una după alta osânditele la moarte râvnind după lacrima de apă, și-au plecat drăgălașele capete și s'au scuturat. Ca un jar a trecut soarele peste brazde și fragеda iarbă a rămas ca tutunul de galbenă.

De ce muriau însă și se năruiau toate, de ce zâmbetul batjocoritor înflorià tot mai mult pe buzele d-lui Vuia. Ca de-o faptă mare se bucurà de năruirea unei lumi, partea aceia demonică ce tăinuește în unele suflete, se ridicà tot mai mult la suprafață și cât a trăit închis în egoismul lui sălbatic o mână de ajutor n'a vrut să deà naturei, un gând de bunăvoință n'a avut pentru ea.

Inchis în casă și bolnav, un cuvânt aveà acum

pentru toate, când i se anunță că s'a dărâmat cevà, ori că alt lucru amenință ruină:

— „Cui i-o trebuì, ș'o face".

Și cu acest cuvânt, a trăit până la moarte.

PAINEA NOASTRĂ CEA DE TOATE ZILELE

PÂINEA NOASTRĂ CEA DE TOATE ZILELE

In aerul cald, vâslind din spre sud vântul îndulcit, negre puncte se arată şi nălucesc în albastru, dispar ascunse de un nor, se arată mai mari, până ce un fâlfâit de aripi ne loveşte auzul. E semn de primăvară şi cele duse în surgun către soare, se reîntorc înapoi.

Cântătorul norod umple din nou lumea de triluri, nopţile îşi recapătă farmecul, zorii nu mai răsar tăcuţi.

Răzând faţa apelor, rândunelele zboară, atingând fulgerător cu sfârcul aripei pulberea din cale, se avântă spre înaltul streşinei, ridică un galben fir de paiu şi ca mâine un vesel ciripit de pe o margine de cuib, trezeşte aerul. Se întorc prietenele bune ca să ne spue că vremea se statorniceşte din nou, şi cu toate acestea nu toţi deopotrivă revăd întoarcerea lor.

Păsările au nevoe de hrană ca să ciripească. Şi cei ce aruncă sămânţa în lanuri, ori cel ce

trăește din rodul unei livezi, sau unei vii, știe bine aceasta. Îți spui, că un grăunte și-o lacrimă de rouă e de ajuns unei păsări ca să trăiască, dar nu e numai o pasăre și norodul înaripatelor e înmiit. Vrabie și sticlete, cenușia pasăre ce se amestecă în colbul drumului și întârziata vietate ce s'a rătăcit prin mărăcini, când Dumnezeu cu fantazia lui uriașă a vărsit pe toate acelea ce poartă pene și nu i-a rămas în marea lui bunătate decât să-și șteargă penelele pe cea de pe urmă venită, pestrițând'o cu toate culorile, sturzi și măcălendrii, moțate ciocârlii și monocorde prepelițe, toate în sfârșit, cer hrană și belșug, ca să poată trăi.

De pretutindeni se abat, căci viermușorul nu e deajuns, spre blondul spic se lasă, spre tremurătorul mălaiu se avântă, spre nălucitorul ovăz năzuesc. Până și singuratica și tăcuta Dumbrăveancă, ce străjuește pe vârful stogurilor, făcând albastru în jurul ei, când își deschide aripele să sboare, tot un grăunte visează, oricât ți s'ar părea că ar cugetà de adânc.

Născocește omul lațuri pe care le întinde dibaciu pretutindeni, urzește nevăzute plase ușoare ca pânzele de păianjen, întinzându-le printre lanuri, țărci moarte cu pestrițe pene care lucesc în bătaia soarelui, le anină el prin prăjini, mătăhuze în formă de om, cu brațele desnădăjdui-

tor întinse spre orizonturi și câte alte viclenii nu născocește, doar le-o abate zborul aiurea, dar foamea nu știe de spaimă și moartea ascunsă pretutindeni de mâna dibace nu poate împiedică vieața să-și iee dreptul ei.

*

In bătaia pripitelor aripi, ce călătoresc noaptea, pe întunerecul cel mai orb, trase ca de un fir, de un instinct nevăzut pe care numai ele poate îl știu, în sgomotul acela surd pe care îl fac venitele de peste mările, ale căror talazuri uriașe poate s'au ridicat și au vuit sub ele, în albele străluciri de zăpadă pe care le poartă rătăcitorii cocostârci pe aripele lor, în neagra și avântata săgeată a cocorilor, ce vin zorind nevăzuta primăvară în văzduh, în toată această eternă migrațiune în albastru, unii presimt și vor să priceapă tot farmecul și poezia de care e plină vasta natură. Cu brațele întinse le așteaptă și ochii li se umplu de lacrimi de bucurie, că le-a fost dat încă odată să le revadă. Instinctul de proprietate, lacoma și nesătula gură, a alungat însă toată poezia și a făcut să vadă în aceste pliscuri ce sunt la marginea unor aripi întinse, niște veșnice dușmane a muncii lor în agonisirea traiului.

*

Așà mă deprinsesem eu să le văd de copil când dădeam drumul păsărilor din colivii și prieteni îmi erau fluturii cei neastâmpărați și toate gângăniile de pe pământ. Altfel însă le vedeà cel ce scrie negre dungi pe pământ și își încredințează grăunțele lui ploilor și vântului.

Soarele darnic arde, fermenții pământului fac să încolțească sămânța aruncată și spicul crește cu vremea, lugerul prinde putere și blonda nădejde își mișcă valurile trecând prin lanuri. Cum să nu privească cu grije dar, cel ce și-a văzut munca ridicată și ferită de multele primejdii! Cât n'au urmărit ochii lui un negru nour ivit în senin cu câtă desnădejde n'a urcat în turnul clopotniței din sat și n'a pus în mișcare limba străvechiului clopot, ca să alunge grindina aiure. Cu câtă sârguință n'a plivit buruiana rea, cu câtă frică n'a urmărit fantasticul sbor verde al lăcustelor! Dar fulgerătoarei aripi, care vine, scutură din sbor un spic și trece, ce poți să-i faci?

Și ne mai având ce mai face, Sima, după ce întinsese toate cursele și încercase toate duruitoarele, acum când erà grâul în copt și da să pue secera într'însul, privind mătăhuzele cu chip de om, ce-și întindeau zadarnic brațele spre cer, se gândì să încerce și ce-i spusese un bătrân și făcù întocmai.

Pe o seară înnourată, când fluturii se culcă de cu vreme, iar păsările se ascund prin mohoare și prin cuiburi, lepădându-și toate veștmintele de pe el, la marginea holdei și legându-și ochii cu o năframă albă, ținând într'o mână o lumânare pe care a ținut'o un om în clipa morții, precum și câtevă fire de păr din capul mortului, porni cu lumina aprinsă să înconjure holda.

Licăritoare ca un licuriciu, lumina clipì, se cercuì de raze și apoi flutură și gol așà cum erà, sub cerul posomorât, târând o umbră după dânsul, Sima înaintă cu năframa albă pe ochi. Pașii lui nesiguri dibuiau. Blonda holdă, pe care o crescuse cu atâta grijă, fremuià în bătaia vântului și mișcà valuri-valuri spre dânsul. Spicele, ca și cum l'ar fi cunoscut, se înălțau drepte la trecerea lui și apoi își plecau capetele, înfricoșate parcă de misterul ce se făptuià. Dar dânsul, gol, cu umbra ce-l urmărià înaintà mereu și gura lui cu un glas venit de pe altă lume, când ajunse la un capăt al holdei, murmură:

— „Cum nu văd eu acuma și cum nu vede mortul, așà să nu vadă păsările holda aceasta și așà să fie luată mintea păsărilor, cum e luată mintea mortului dela lume".

Albă, lumina strălucì, mai-mai să se stingă, suptă se plecà spre partea de unde o chemà vântul, dreaptă apoi se ridicà, luminându-l pe

el, pe de-a 'ntregul, și statornicită o clipă licărià rănind întunericul.

Iar când ajunse la un colț al lanului, Sima, cu toată lumina resfrântă pe fața lui palidă, înfipse făclia în pământ, între două brazde, îngenuchiă și cu un fir de păr al mortului legă câtevà spice la un loc, zicând:

— „Eu nu leg holda aceasta, dar leg gura păsărilor dela dânsa și așà să nu o poată mâncà păsările și așà să nu vadă ele holda, cum nu vede mortul lumea".

Dar în minutul acela, o undă de vânt bătù mai tare și în timp ce flacăra se stinse, lăsându-l pe întuneric, o vârtelniță așezată în lan ca să sperie vrăbiile, pornì să uruiască prelung. Infiorat, Sima, își duse mâna la frunte și făcù semnul crucii. Apoi, liniștit aprinse făclia din nou și târând o umbră după dânsul, făcù acelaș lucru și rostì aceleași cuvinte, la cele patru colțuri ale lanului. Albă, lumina strălucì din nou peste capetele mișcătoarelor spice, lumină mătăhuza cu brațele întinse din mijlocul lanului, părù că se stinge, reapărù, apoi devenì mărunță cât un licuriciu. se depărtă și pierì în noapte.

*

Negru, întunericul, stăpânì o clipă. Apoi, luna se ivì, luminând cu recea ei lumină întinderea.

Vântul răcorit de noapte, trecù pe arături, prin frunzare, amestecă zăpada de pe lanurile de hrișcă, despletì bălanele ovăzuri, fluieră prin păpurișuri și pornì un freamăt și o mișcare pretutindeni pe unde își plimbà aripa. Cântà viața trezită sub lună, eterna ei biruință. Glas cu glas se apropià, svon cu svon ajuns se înfrățià, murmur cu murmur, șoaptă cu șoaptă, îndoirea firului și plânsetul lacrimei ce cade de pe frunză, toate se strângeau la un loc ca să formeze vasta armonie care a domnit dela începutul pământului.

Singur, lanul lui Sima rămase încremenit, fără să-și miște un spic, parcă ar fi fost zugrăvit pe orizont. Un stol drumeț de rațe sălbatice, conturându-și aripele în lună, fremuì în aer, dar își abătù sborul, mișcându-și umbrele mari pe alte lanuri. Pe holda lui Sima, însă, nici un spic nu clintì, nici o umbră nu mișcă, nici o undă nu-și tremură vibrația.

Și zorii veniră apoi, palizi și triști se ridicară, dar nici un ciripit nu le îmbià bun venit, nici un freamăt de aripă nu se auzì. O tăcere nețărmurită creșteà din pământ, parcă ai fi spus că de când lumea nu fusese nici un svon și nu rătăcise încă nici un ecou. Nici moriștele măcar nu se mai mișcau și peste lanul încremenit, mă-

tăhuzele singure își întindeau gestul brațelor deznădăjduite ca și cum ar fi cerut cuivà îndurare.

*

Vesele, gălăgioase și sfădalnice, înaripatele noroade însă, sturzi și măcălendrii, sticleți și scatii, ciocârlani și grauri și toate neamurile lor, lăsând o dâră albă de fulgi după ele își luară sborul și ca un nour se abătură pe copacii din țintirim.

Intârziate grăbiau de pretutindeni, zorind din aripe ca atrase de o putere nevăzută și neavând ce să ciugulească, ciripiau și se rugau, fiecare în limba lor, amestecându-și graiurile. Un ciripit și o frământare de aripi, o neliniște de sboruri. o clătinare de ramuri fără astâmpăr și o ploae de fulgi ținù toată ziua.

Pe cruci, pe lespezi, își purtau umbra aripelor, pe marginea strachinelor ce stau la căpătâiele mormintelor se lăsau, spre turnul bisericii sburau, ocolindu-l, în clopotul de aramă băteau cu aripele lor și neastâmpărul nu mai contenià.

Mari, umbrele se lungiră pe pământ, în spre scăpătatul soarelui, când de obiceiu își fac ele rugăciunea de seară și apoi își ascund capul sub aripă ca să doarmă. Dar ciripitul urmă și

mai tare în întuneric. Stelele se aprinseră şi ele. Şi morţii deşteptaţi din somnul lor nu mai avură hodină.

Ca o ploaie măruntă trilurile cădeau de pretutindeni din ramuri, ca o grindină se rostogoliau ciripirile, ca nişte picături mari şi sonore, bătute de furtună, aşà picurau. Laolaltă cântau, şi se întrebau tânguindu-şi foamea, un cor de înfometate jeliau poema spicului pierdut, o revoltă de glasuri flămânde îşi cereà parcă dreptul la vieaţă. Moartea de dedesubt ascultà şi lespezile albe străluciau sub lună fără ca să poată răspunde.

Vioiu, clopotul a sunat a doua zi din turlă şi rugăciuni a înălţat preotul o săptămână întreagă ca să desfacă ce legase Sima, dar neclintită ca şi când spicele ar fi fost din piatră făcute, a rămas holda din noaptea aceea sub paza mătăhuzelor şi hodină în lumea păsărilor aciuiate în ţintirim nu s'a mai putut face.

*

Şi dacă a văzut Sima aşà, că nu poate intrà cu secera în lanul lui, pe când toţi legau acuma snopi pretutindeni, când s'a făcut noapte, furişându-se de oameni, a dat poarta ţintirimului într'o parte şi a intrat înăuntru să se roage

singur lângă lespedea mortului căruia îi furase hodina. Și ca prin farmec, pe unde treceà cel ce luase hrana nevinovatelor păsări, ciripirile încetau și sborul frământatelor aripi contenià. Dar el mergeà hotărât înainte, ținând în mână aprinsă făclia ca și în noaptea când legase lanul. Cu stânga ridicată ocrotitor în spre partea de unde băteà vântul mergeà așà trezind umbrele, până ajunse lângă un mormânt, lângă a cărui lespede înfigând'o în pământ, căzù în genuchi și se rugă...

*

.... Și Sima povestește că în ciripitul asurzitor al păsărilor, care începù pretutindeni în umbrare, mortul, dându-și lespedeà într'o parte, apărù, ridică mișcătoarea flacără a făcliei în sus și urmat de tot norodul păsărilor se îndreptă spre poarta țintirimului.

Albă, para făcliei lucì, se plecă spre partea de unde băteà vântul, luptă mai să se stingă, se făcù măruntă cât un licuriciu, și apoi reapărù ca o scânteie care alergă dincolo de poartă, înaintând spre lanul lui unde se statornicì o clipă în mâna mortului.

Neclintit și ca oprit din copt, cu toate spicele întoarse spre cel ce venià ca spre un mult aș-

teptat, galbenul lan sta sub lună. Urmată de păsări însă, făclia se mișcă din nou și precum făcuse Sima când legase spicele, asemeni făcù și mortul. Se oprì la cele patru colțuri, deslegă firele de păr și apoi ridicându-și făclia intră în lan până la brâu.

Albă, para făcliei strălucì din nou peste capetele mișcătoarelor spice, lumină mătăhuza cu brațele întinse care parcă se înfioră la apropierea ei, părù că se stinge, se aprinse din nou, apoi devenì măruntă cât un licuriciu, se depărtă și se făcù una cu noaptea, împreună cu mortul...

*

Ca un copil căruia nu i-a fost îngăduit multă vreme să se joace într'un anumit loc, astfel intră și vântul în marea blondelor spice. Valuri după valuri alergară, o undoire necurmată pornì, vârtejuri se făcură, talazuri de aur se mișcară și un susur redeșteptat înveselì toată împrejmuirea. Dulce, veșnicul poem, al pâinii reîncepù să cânte și aurul frământat de vânt ca o plămadă uriașă întoarsă de mâini nevăzute, sta acum în fața soarelui răsare ca în fața unui cuptor uriaș ce aveà s'o rumenească.

Și corul mutelor păsări, reîncepù din nou, fulgii albi se risipiră și jucară în aer, cântece ve-

sele alergară ca și când ar fi vrut să preamărească fărâmiturile ce aveau să cadă din pâinea aceasta uriașă — lăsată de Dumnezeu spre îndestularea tuturora.

DOUĂ AGONII

DOUĂ AGONII

Sunt dureri și dureri, — dar cine ar puteà bănuì că și florile suferă? Vântul poartă în fiecare zi de ici-colo petale, amestecă palori de crin cu purpură de roză, adună la răscruci deopotrivă zăpada albă a mărgăritărelelor scuturate timpuriu precum și risipa viorie a fragezilor toporași. Deabià înfloreşte codrul tânăr și se ivesc întâele frunze pe ramuri care nu-s în stare încă să facă umbră statornică pe pământ și jos lângă tulpine agonii se prelungesc. Brânduşa, înflorită abià, cade pe câmpul de luptă, însemnând pretutindeni cea dintâi moarte a primăverii.

Buchetele și mănunchiurile trimise de iubiți iubitelor, sunt moartea a mii de victime a căror vieață a fost oprită în mers spre a împodobì un pahar banal, un potir lângă măsuța unui alcov, unde două guri vor mințì, parodiind gestul etern al amorului.

Suferă și ele, de bună seamă. Cele rupte și

smulte din straturi trebue să tânjască după tovarășele lor, cele rămase trebue să viseze după cele duse, cele din preajmă trebue să ia parte, desigur, prin instinctul ascuns de solidaritate, ce leagă pe toți cei ce viează pe lume, la durerea celei încercate...

Melancolii și visuri trebue să aibă și ele, zile de bucurie și de apoteoză de asemeni, momente de desnădejde, în care visează la sinucidere, fără îndoială.

S'ar păreà ciudat aceasta și totuși eu cred că-i adevărat, căci altfel nu mi-aș puteà lămurì cele ce am să vi le spun...

*

Sfârșiturile de toamnă sunt triste. Florile, din ce în ce mai rare, și crisantemele singure împărățesc și constelează apropierea zăpezilor. O floare e un punct luminos și înveselește cuprinsul unei odăi în care un visător își petrece convalescența.

Simțiam dar nevoia de cevà luminos, fiind singur, îmi trebuià numai decât cevà strălucitor și fraged, pe care să-mi opresc ochii. Paloarea feței mele, pe care mi-o trimeteà oglinda, cereà numai decât culoarea sângelui, a sănătății, și

fără să vreau, mi-am adus aminte că în parc mai stăruiau, în moartea toamnei, două roze.

Două vieți, fragede și pline de sevă încă, înfruntau anotimpul înaintat și mă chemau imperios spre ele ca și cum ar fi putut să-mi împrumute cevă, să-mi dea câtuși de puțin din tinerețea lor. Și slab, așă cum eram, am coborît în parc și am rupt una. Nici o mireasmă însă, nu se ridică din cuibul ei; roșie, și tot atât de puțin mirositoare cealaltă, pe când o lipseam de tovarășă, rămase cu fața întoarsă spre mine.

Nici o remușcare nu m'a încercat, nici un gând nu m'a făcut să bănuesc o durere mută și ținând roza în mână, am urcat la mine și am pus'o într'un pahar de cleștar, am ridicat-o la înălțimea obrazului meu, privindu-mă în oglindă și mai spectral m'am văzut față cu aceea ce rumenià cuprinsul. Am așezat'o apoi pe măsuța de lângă căpătâiu și am încercat să citesc. Am apropiat cartea de ea, și, pe filele albe, umbra ei vânătă, ca o altă roză văzută în vis, de departe, s'a înscris pe file. Intunerecul apoi a crescut și în umbră roza s'a făcut vânătă ca și umbra ei. In târziu, oboseala mi-a închis ochii și în somnolența ce mă cuprindeà, am simțit atunci un ușor miros străbătând până la mine. Mișcat, m'am ridicat pe un cot și m'am aplecat spre floare. Dar roza ca și mai înainte, puțin mai învoaltă nu-

mai, nu mi-a trimis nici o mireasmă și m'am culcat din nou, închipuindu-mi că m'au înșelat simțurile mele bolnave...

Umbra de afară, apoi, alunecând de pe ochi, mi s'a strecurat și în suflet și am adormit visând că afară e primăvară.

A doua zi, roza în paharul de cleștar străjuia tot așà de liniștit la căpătâiul meu, tot fără mireasmă și tot atât de nepăsătoare. Aplecat pe fereastră, am privit atunci în parc, amintindu-mi de cealaltă rămasă pe ram. Nici un vânt nu bătea și cum întâia sta de liniștită în paharul de cleștar, tot astfel sta și cealaltă, numai mai roșie, mai înfocată și arzând par'că de-o vieață mai intensă.

Și a doua seară dacă m'am culcat, aceeași mireasmă ciudată a venit să mă cerceteze. Somnul însă, n'a venit ca întâia seară. Luna plină bătea pe ferești, schimbând parcă forma lucrurilor din odae și un gând trist, o presimțire ciudată îmi strânse inima fără voe.

Și cum resimțiam aceasta, deodată, o petală se desfăcù de pe marginea paharului de cleștar și căzù pe albul pernelor mele ca o pată de sânge. Mai tare atunci mireasma pe care am simțit'o și cu o seară mai înainte, a pătruns în casă. Aplecat pe un cot ca și întâia oară, m'am întors să miros roza, dar fie mișcarea mea bruscă, fie

că-i sunase ceasul suprem al agoniei, roza se desfăcù şi se împrăştiă pe mânele mele. Infiorat atunci şi îmboldit ca de o putere nevăzută, m'am ridicat din pat şi am alergat la geam.

Afară luna lumină ca ziua. O lumină rece şi îngheţată învăluià parcul şi roşie ca o flacără ce se înalţă şi pâlpâe pentru cea din urmă dată înainte de a se stinge, roza rămasă pe ram, fără ca nici un pic de vânt să fi trecut prin văzduh, ca scuturată de o mână nevăzută se desfăcù şi ea, împrăştiindu-şi petalele de sânge în aerul luminat de lună.

CULEGĂTORUL DE STELE CAZĂTOARE

CULEGĂTORUL DE STELE CĂZĂTOARE

Dela fereastra lui, Enric, în fiecare seară privià nemărginirile cerului, aşteptând să vadă ploaia de artificii, jocul nebun de rachete, pulberea mărunţă şi impalpabilă care umple aerul şi nu cade nicăirea, firele de beteală care se urzesc ca o mreajă şi apoi se desfac; şi ochii lui se umpleau de visuri şi sufletul lui veşnic avântat se umpleà de o melancolie fără de margini, vrând să scape şi el şi să se amestece mai curând în oceanul acesta luminos, spre care râvnià de atâta vreme.

Uşoară ca o estompă, seara întunecà vârfurile copacilor, deslegà umbrele din ramuri şi le împrăştià pe drumuri, ştergeà contururile florilor, amestecà laolaltă culorile .

Sus, întâile licăriri sfioase se arătau, mare şi orbitor luceafărul apăreà, scânteetoare constelaţiile îşi arătau punctele lor de foc în locul obişnuit, imens şerpuitorul drum al robilor se strecură printre norodul de sori, de luceferi şi de stele, brăzdând tăria şi apoi, după cele mari şi

scăpărătoare, sfioase se arătau și cele mai mici, și cele mai mărunte și toată pulberea de diamant a celor deabià văzute, și tot praful stelar al celor deabià bănuite. Prăpăstii negre de catifea, oceane de întuneric, pustiuri de cerneală se zugrăviau totuși pe alocuri, nemărginitele depărtări ce se întindeau dela planetă la planetă, ori dela stea la stea, căscau enigmatice și oarbe, se afirmau sfidătoare voințelor ce s'ar fi încumetat măcar să străbată atâta drum, virgine de viață încă și străine de fericire ori de nefericire.

Tăcut se cumpănià universul cu miile-i de astre deasupra căsuței lui .

Tot mai alb și mai licăritor se arătà drumul robilor dealungul căruia, în fiecare noapte, se înșiră parcă și merge spre un țel necunoscut, spre celălalt capăt al lumii, un șireag de miliarde de pelerini cu făcliile aprinse, și iată că într'un târziu și feeria pe care o așteptà el cu atâta nerăbdare, ploaia de artificii multicolore, jocul nebun de rachete pe care îl schimbă între ele bătrânele planete, începeà să brăzdeze tăria...

Ca un preludiu, sau ca picurii răzleți de ploae când trece un nour gonit de furtună, în întunericul albastru alba fulguire începeà.

Vii, scânteiele aprinse ale atâtor sfărâmături, ca un roiu de albine de aur împrejurul stupului de foc al soarelui, prindeau să rotească. Unele

se desprindeau parcă, luate de cine ştie ce vânt care străbate acele înălţimi nebănuite; şi răzleţe de roiu, tremurau o clipă, se făceau albastre, se fărâmau în pulbere violetă şi apoi dispăreau. Altele, ca nişte seminţe de diamant aruncate prin voinţa şi ştirea cuiva, se apropiau tremurătoare la un loc, păreau că odrăslesc un mănunchiu de viorele şi dispăreau la rândul lor.

Viu înălţimile se luminau o clipă, strălucind de ape ca pe luciul unei mătase albastre treceau; şi universul nepăsător de risipa asta de nestemate aruncate cu atâta dărnicie, se schimbă la faţă, păli, îşi stingeă din loc în loc înflăcăratele faruri şi devenia încetul cu încetul uriaşul clopot de sticlă anonim, ce stă deasupra capetelor noastre şi îşi ascunde tainele cât ţine ziua.

In unele seri de August însă, vagabondele lumini ce brăzdează cerul, păreau că se înmulţesc şi plânsul acela de foc, al cine ştie cărei dureri uriaşe amestecându-şi lacrimile, cădeà parcă tot mai aproape de pământ. Dar inima lui Enric îşi aveà şi ea lacrimile ei şi în timp ce universul îşi plângeà prea plinul de lacrimi, el şi le plângeà pe ale lui, sătul de puterea asta nevăzută ce-l ţineà încătuşat pe pământ, în timp ce cu privirile puteà să facă ocolul lumii.

O misantropie ciudată îl făcù să se răzleţească de toţi şi să trăiască închis în propriul lui su-

flet. Credeà că erau îndeajuns comorile pe cari le adunase în el, pentru ca să poată trăi pe socoteala lor. Vieața cărților însă e moartă, suflul ce-a palpitat în literile negre care au fost scrise într'un moment de inspirație, e ca o adiere, ce-ar trece întâiu peste un mormânt, până să ajungă la tine.

Visurile toate ce le-au cristalizat marii poeți, au fost stropite de lacrimi, gândirile mari ce-au chinuit mintea cugetătorilor, au lăsat dâre de sânge și cântecele de dragoste nu sunt deajuns ca să liniștească tumultul râului roș, care aleargă fără astâmpăr în noi. El însă nu vedeà acestea și urmând să trăiască singur, cum nu mai mai puteà să sufere oamenii, dela o vreme nu mai putù să sufere nici pământul.

Frumoasa natură ce se preschimbă veșnic, bogata în decoruri și în priveliști, pe care cei patru mari pictori, ce sânt anotimpurile, vin pe rând s'o zugrăvească cu penelele lor îmmuiate în aur și purpură, în lumină și întuneric, lui nu-i mai spuneà nimic. O ură împotriva orânduelii acestea veșnice, care pune acelaș verde pe copaci primăvara, și amestecă acelaș albastru spălăcit în fundul izvoarelor, îi umpleà inima și-l făceà să-și oblonească fereastra cât țineà ziua. Noaptea formele se pierdeau și marginea realului nu mai puteà să-i arate până unde poate mer-

ge. Noaptea el devenià un fel de locuitor universal, un fel de ființă vagabondă prin lumi astrale, un suflet ce nu așteptà decât marele suflu al morții ca să se desrobească și să-și poată luà drumul ca un fulg în nemărginire.

Dela fereastra lui, el nu vedeà ce misterioase forme luaseră copacii în grădină, nu simțià ce puternic mirosiau florile împrospătate de rouă. nu aruncà o privire mișcătorului covor ce-l fac umbrele pe drumuri ca să păşească misteriosul pas al ființelor aeriene cu care legendele au împoporat lumea. Dincolo de vârful copacilor erà scăparea, dincolo de mireasma florilor erà hodina, mai departe de marginea orizontului erà desrobirea.

Și în liniștea aceea în care el visà cu fruntea răzemată de fereastră, deodată, din înălțimile tăriei, un fulg luminos se deslipì, străbătù vertiginos spațiul, se mărì din ce în ce și apoi ca un buchet căruia îi tai ața ce-l leagă, se desfăcù într'o ploae de flori viorii care căzură cu sgomot peste grădina, unde sta pe gânduri visătorul.

Viu crengile arborilor se mișcară, un susur sperios pornì, câtevà păsări deșteptate din somn își întinseră aripele fărâmând armonia umbrelor și apoi totul se liniștì din nou. Copacii tăcură, reluându-și somnul întrerupt, păsările

făcură câtevà ocoluri şi reveniră la loc, florile amirosiră şi mai tare. Impasibila natură îşi încremenì din nou variatele contururi pe orizont, ca şi cum nimic nu s'ar fi petrecut şi n'ar fi venit un oaspe străin din cine ştie ce depărtări insondabile, să povestească de alte lumi, de alte întâmplări, de altă vieaţă. Nepăsătoare, natura îşi reluă somnul, ca şi cum cerul n'ar fi rămas văduv de un astru de foc, ca şi cum o nestemată n'ar fi căzut din uriaşa salbă ce-o poartă la gât universul.

Enric alergă însă şi în locul lacrimilor de foc, află nişte simple scorii calde încă, vre-o câtevà pietre sfărâmate, câtevà biete şi infirme ţăndări de astru.

Pietre, scorii ori ţăndări, pentru dânsul erau totuşi bucăţi de cer căzute pe pământ. Visul lui se înfiripà şi prindeà, în sfârşit, fiinţă. Mânele lui pipăiau fărâmiturile acestea de univers, iar lutul din care erà făcut, prinse să vibreze ca nici odată la atingerea acestor fărâmituri venite de aiurea, ca şi cum şi-ar fi adus aminte că făcuse şi el parte cândvà din alt tărâm şi că poate miliarde de ani străbătuse o altă orbită, rotind împrejurul cine ştie cărui soare, prefăcut acum în cenuşă şi împrăştiat în nemărginire.

Şi mai străin şi răzleţit de lume trăì de atunci cu bizara lui comoară o bucată de timp

şi apoi, într'o zi, dispărù cu desăvârşire. Enigmatică îi rămase casa cu obloanele şi uşile zăvorite, până ce, într'o dimineaţă, îmbătrânit şi purtând ca o lumină lunară pe faţă, apărù aducând, spre mirarea vecinilor, un şir nesfârşit de bolovani, de pietroaie de toate formele şi în toate culorile.

Visul lui prinsese acum o formă şi începuse a se concretizà. Neputând să urce la cer, după cum îl îmbià tainicul dor născut într'însul, hotărî să înfăptuiască cerul pe pământ. Din materialul acesta căzut din toate astrele şi adunat pretutindeni, visă să-şi dureze o casă, să-şi înalţe o tebaidă cu sfărâmături de univers, să-şi clădească o citadelă de uranoliţi, un mausoleu planetar în care să se izoleze şi să se îngroape ca un faraon sub o piramidă.

Un singur lucru însă îl abătù din graba care îl zorià să-şi înfăptuiască visul. In nebunia lui şi ura pentru tot ce erà pământesc, se gândì cum ar face să poată clădì tot materialul acesta, fără a-l cimentà.

Şi atunci, cu o răbdare neînchipuită, zicându-şi că atracţia moleculară ar înlăturà uşor şi piedica aceasta, începù, una câte una, să şlefuiască toate pietrele, tot excedentul acesta planetar căzut spre nenorocirea lui pe pământ...

Casă nu a ridicat, căci o vieață omenească nu ar fi fost îndeajuns pentru a înfăptuì un asemenea vis fantastic; și moartea l-a găsit între sfărâmăturile lui de astre, împrejurul cărora, vântul jucându-se, purtà de ici-colo pulberea fină a atâtor universuri dispărute.

CEDRUL

CEDRUL

Majestos își înalță fruntea, în ziua aceasta primăvăratecă și îndulcită de soare, bătrânul cedru din Grădina Plantelor și freamătă căutând în zări neagra dungă a cocorilor, ce vin din țara lui.

Străin și singur visează patriarhul la țara Libanului, unde praful de pe drumuri se ridică în pulbere de mărgean roș.

Murmură așteptând să-i răspundă o șoaptă de palmier, tace ascultând surdul sgomot ce-l face rodul unui măslin în cădere, se cutremură cu tot frunzarul văzând pe orizont cum trec norii deși închipuind caravane.

Anemone albe înstelează verzile mări de erburi, crini uriași își scutură polenul în soare, miresme tari de roze vin să-i îmbete frunzarul.

Vorbe străine însă răsună și bietul patriarh amintindu-și că e în surgun își încetinează păinjenișul de rămurele, încremenește din nou rotunda-i umbră pe pământ și tace.

Placa înfierbântată de soare, ce o poartă pe trunchiu, cu inscripția anului când a fost smuls din pământul țării lui și peste care se înclină curiozitatea trecătorilor, îl arde ca un stigmat...

Cercuri rotunde, ca undele unor vibrații, i-au pornit din inimă și i-au scris viața an cu an.

In cele mici dorm amintirile care se trezesc și îl înșeală cu fantasmagorii ce i se par că le-a visat. Unele peste altele, spun apoi celelalte mersul timpului, lupta cu furtunile; largi, cele din urmă, nesigure și depărtate, șerpuitoare și abiă văzute, își scriu păinjenișul ca ultimele unde ale unui val ce vine obosit să se spargă de un țărm.

Intemnițat în miile acestea de cercuri, ce-l cuprind de sus și până jos, își ascunde vieața centenarul și tace.

Tumultuoasă, venind de departe din pământ, prin miile de rădăcini ca prin niște subterane, cât ține ziua seva urcă, susură poate, cotind prin miile de pridvoare și ganguri, se înalță, se împrăștie prin milioane de canaluri până la cea din urmă nervură; ca să coboare iarăși, odată cu noaptea, să alunece în cascadă, să scadă din crenguță în crenguță, din ram în ram, până în întunecatele ganguri și pridvoare ce duc în pământ.

Un etern flux și reflux îi înveșnicește durerea

și nostalgia, iar rădăcinele-i îl țin robit ca pe un uriaș legat în lanțuri, adus din cine știe ce colț de lume spre batjocura trecătorilor.

Un răget de fiară îl face să se deștepte din nou și să se cutremure. Imperiosul glas pe care îl aduceà vântul torid din galbenele pustiuri, glasul care își strigà foamea și dragostea, netulburat de nimeni, când biruitoarea primăvară își deslegà puterile vieții, a trecut prin aer...

Neașteptat însă vântul și-a îndreptat aiurea aripa și glasul leului domolit s'a amestecat cu alte svonuri și a amuțit ca o părere...

In locul galbenului pustiu peste care vântul aleargă mânând la infinit mișcătoarele valuri de nisip, o mare uriașă de coperișuri îl împresoară. Zădarnic caută bătrânul centenar să vadă nălucind în zări culmile ninse ale munților; zădarnic caută spre șesuri, doar o zări nesfârșitele turme; zădarnic își mișcă fremuitoarea pleată căutând să se înșele și picură lacrimi mari de chihlimbar din înaltul ramurilor așteptându-și desrobirea.

Mii de vieți însă, aduse din toate colțurile lumii, mii de ființe străine, care născute pe un mal de mare, care venite din tropice, care odrăslite sub nordice ceruri, tânjesc și suferă ca și dânsul; dureri minuscule, alături de durerea lui uriașă.

Anii vor curge însă și cercurile, tot mai multe și mai mari îl vor cuprinde, până ce gol de sevă va rămâne într'o zi în fața cerului, așteptând vântul milostiv care să-l dea la pământ. Cu sgomot va cădeà schelăria de lemn și va putrezì în țară străină; înjosit va ajunge splendidu-i trup, din care netrebnice scânduri și grinzi se vor face; sgomotoase vor sunà ferăstraiele împrăștiindu-i alba pulbere care ridicată poate de vânturi, va mai întoarce măcar o parcelă din el, în țara lui.

Mari, bătrâni și aproape de cer ca și dânsul, trebue să fie acum melezii, terebinții, chiparoșii, pe care i-a lăsat acolo. Lungi și rămuroși poate unii au căzut la pământ, tremurători și sonori cântă poate alții, înfiorați de glasurile ce vin din pustiuri, dar și ei vor cădeà la rândul lor, când viața ca un val obosit deabià își va mai puteà scrie ultimul cerc, ce se va sparge de țărmul morții.

Grinda sfântă, ce sprijinià splendoarea templului Ierusalimului, nu va mai ajunge nici unul, căci biblicile vremuri au apus; nici scândura prețuită ca să slujească drept sicriu faraonilor, căci faraonii au trecut și ei de pe pământ, intrând cu toată seminția lor sub albul portal al piramidelor...

FLOAREA DE ALOES

FLOAREA DE ALOES

Intâiul pas pe care îl faci într'o casă străină, te înfioară. Neprietenos răspunde ecoul și umbra ta se zugrăvește stranie pe pereții albi. Vieața statornicită are tainele ei, îmbătrânitul disc al soarelui, ce apare și dăinuește anumite ceasuri la ferești, luminând tot altfel lucrurile, le dă o șlefuire, un lustru, cu care ochii tăi se deprind și fără de care nu pot fi veseli.

In pridvorul tăcut, știi că în cutare anotimp, ca să lumineze perdelele verzi de frunze, albastrul va înflorì strugurii de glicină; treptele scării de piatră, de le vei coborî, presimți ce mireasmă o să te întâmpine; de vei ridicà ochii peste marginea verde a stratului, ți se va părea firesc că în aer joacă pulberea de aur a stânjeneilor; de te vei întoarce spre răsărit, floarea soarelui ce poartă un nimb în jurul ei, nu te va mirà că o biată floare îți arată imaginea soarelui pe pământ...

Dar eu, nu le puteam ști acestea la vârsta mea și intrând în casa străină pe care o cumpărase tata, cu tot cuprinsul și gospodăria ei, am resimțit'o fără să vreau dela întâiul pas pe care l-am făcut trecând pragul...

El însă erà vesel și sgomotos, căci omul de afaceri nu are timp să viseze și nu se poate înduioșà. Ținându-mă de mână el nu-și da seamă că visul și cu banul intrau la olaltă, nu știà că duce visul de mână...

O femee bătrână, într'un clinchet de chei, ce parcă erà însăși vremea ce închisese ușile tuturor fericirilor după ea, ne întâmpină cu un pas abià simțit. O umbră ghemuită, ca motanii negri ce-i vedeam întovărășind zânele rele în cărțile mele de povești, se zugrăvì pe parchet și un glas îndepărtat ca și cum ar fi venit printr'un zid, îngână:

— „Am adus cheile".

Și mănunchiul de chei, sunător, își zugrăvì și el umbra ca un buchet de alge vii.

Afară, în dreptul ferestrelor mari, deschise, un stol fulgerător de porumbei trecù umplând cu freamătul aripelor odaia. Păsările acestea ce părăsesc grabnic casele când presimt că vine moartea, ca să revie apoi cu grămada, când doliul a fost dat jos de pe ziduri, nu-și mai găsiau astâmpăr.

Tata, nepăsător, luă cheile şi deschise cea dintâiu uşă, trăgând'o sgomotos după dânsul. Erà un iatac, mobilat după moda veche, cu paturi mari de nuc aşezate alături sub straja unui iconostas, în faţa căruia candela de argint erà stinsă. Nişte mătănii de chihlimbar, blonde ca aurul, uitate pe o mescioară de lemn de trandafir, adunau luminile. Tata le luă în treacăt şi mi le petrecù râzând, în jurul gâtului, iar pietrele acestea moarte mă înfiorară cu răceala lor. Bătrâna dete perdelele la o parte şi câtevà molii cu sborul lunatec întinseră aripele lor ofilite ca nişte scântei ce stau să se stingă. O rază de soare pătrunse şi învechì parcă şi mai tare lucrurile. Mirosul ciudat ce-l au sertarele închise, se răspândì deodată, şi nu ştiu pentru ce mirosul acela mi se părù mie că este însuşi graiul lucrurilor, sufletul vieţii deşteptate din somn.

Vremea îşi aducea aminte şi acum vorbià. Şi trecutul în minutul acela parcă îşi puse încetinel mânele amândouă pe umerii mei ca şi cum ar fi vrut să mă facă să îngenuchi. O privire de mustrare trecù în ochii bătrânei, care luciră o clipă cum lucesc geamurile aburite de ceaţă când aprinde cinevà îndărătul lor un chibrit, dar tata nu luă în seamă acestea şi după ce mai făcù odată ocolul odăii, frecându-şi mânele cu mulţumire, deschise o altă uşă.

Scoarțe și chilimuri vechi în fel de fel de ape, flori culese cu răbdare din grădini imaginare, arabescuri ciudate cusute în fir și în râuri de mărgele, crini uriași și garoafe de sânge se îmbinau, maci purpurii își revărsau somnul din potire. Asurziți pașii nu treziau un sgomot. Un policandru uriaș atârnând de tavan învăluit într'un hârzob alb prin care prismele de cleștar jucau curcubeie, oscilă încet și în aceiași clipă stolul porumbeilor trecù din nou fulgerător, zugrăvind o goană de umbre pe zid.

Dintr'o ramă de mahon, un boer bătrân cu işlicul pe cap, cu privirile ascunse sub sprâncenele stufoase și ținând în mână un șirag de mătănii de chihlimbar ca acelea pe care le aveam la gât, mă urmărì cu ochii. Erau mătăniile lui, de bună seamă, și fără să vreau, ca îndemnat de cinevà, mi-am ridicat repede mâna să le scot. Firul pe care erau adunate, fiind vechiu însă, poate; sau cine știe ce ascunsă putere a lucrurilor care își aduc aminte și vreau să ne pilduiască; se rupse și deodată boabele se rostogoliră sonore pretutindeni, pe sub divanurile și jețurile vechi, încremenind unde ajungeau ca niște fărâmături de soare. Tata strivì însă una cu piciorul, gonì alta înaintea lui — și trecurăm în altă odae.

Luminoasă și albă, cu masa ei de stejar întinsă, împrejurul căreia stau cele douăsprezece jeţuri goale, sofrageria parcă îşi aşteptă oaspeţii. Intr'un bufet încăpător, faianţele vechi şi sticlăriile groase de cleştar răsunau uşor. O pendulă veche îşi scrià umbra lanţurilor cu greutăţi pe pereţi. Tata dete la o parte un jeţ, stricând simetria ospăţului la care doar numai umbrele veniau să se mai aşeze, deschise sgomotos bufetul, preţuì parcă ce erà într'însul, cântărì o clipă greutatea argintăriei, înflorită cu ghirlănzi de foi şi păsări, cătă de aproape la monogramele vechi săpate pe ele, desfăcù în treacăt giulgiurile de in, albe ca zăpada, ce stau frumos orânduite; şi aruncând încă o privire de stăpân peste toate, mă luă de mână şi eşirăm într'un balcon.

Aerul curat al văzduhului, care nu-i al nimănui, mişcă în jurul nostru. Fire albe de funigei călătoriau, sălciile din luncă mişcau la răstimpuri, o vie pe rod vălurià străluciri albe de spumă întorcându-şi frunzele în bătaia vântului. In straturi florile neîngrijite de nimeni erau moarte de mult. Arbuşti străini, sălbătăciţi luaseră forme ciudate şi numai un lămâiu, scăpat prin cine ştie ce întâmplare, înveselià cuprinsul cu fructele lui galbene.

Din spre livadă un miros de roade putrezite

pe ramuri, alergă; și aproape în acelaș timp un nouraș se strecură drept soare, adumbrind priveliștea. Umbra îmi întunecă sufletul din nou și veselia mea înfiorată de aerul curat, pierì. Aplecat pe marginea de piatră a balconului tata însă își scosese un carnet și făceà socoteli, prețuià poate rodul viei și nu vedeà cu câtă întristare și cât de străin îl privià colțul acesta de natură pe care nu-l înfăptuise el.

Bătrâna rămasă jos, lângă marginea treptelor, în așteptare, ca să nu i se vadă gândurile ori lacrimile din ochi, se aplecase asupra unui arbust și-l desrobià de mrejele urzite de omizi. Albe, firele se desprindeau și sburau în aer, rădeau aproape pământul, și înălțându-se apoi iarăși, se aninau unde le duceà întâmplarea. Arbustul desrobit de mâna bătrânei își tremurà încet foile și numai târziu, târziu de tot, am știut că arbustul acesta misterios ce stà așà de timid și zgribulit la capătul scărilor, învăluit de alba mantă a omizilor, erà un străjer care își aduce aminte, un simbol tăinuit, un copăcel de *aloes* care nu înflorește decât la o sută de ani odată.

Sfios și trist stăteà lângă bătrână, ca măsurându-se în vârstă amândoi, ca doi prieteni vechi ce au aceleași amintiri, dar care tac așteptând să-și deschidă sufletul când va venì timpul; u-

nul odrăslind o floare ca o pară de foc, singura și cea de pe urmă floare, cealaltă fărămându-și învechita-i formă de lut în care au stăruit atâtea simțiri.

HEFAISTOS

HEFAISTOS

– Incendiul unei fabrici de panglici –

Ciudat, fantesist și proteiform e focul. Joacă deasupra mlăștinilor în vâlvătăi albastre, înșelând drumeții rătăciți; tremură aureole viorii deasupra comorilor ascunse, își prelungește viața în fosforescențe, închizând'o în putregaiuri, se urcă în stea și se coboară leneș pe suprafața oceanelor, mijește tihnit aprinzând lumini trandafirii la gura vetrelor, arde ascuns și înflorește în roză uriașă deasupra craterelor vulcanilor, se furișează în zigzagurile fulgerelor albastre, știe să fie uriaș precum știe să fie și scânteie, îi place să se facă temut precum a adorat să fie și divinizat dela începutul vremurilor.

Acelaș și divers, fie ascuns îndărătul ochilor noștri sau după colțurata imagine a unei stele, metamorfozat în flacără sau în mare de jăratec, în rază sau scânteie, el tot Hefaistos este, fiul strălucitorului Zeus și al mult geloasei Hera.

Eu l'am iubit ca unul căruia îi sunt drage strălucirile, am stat de multe ori de vorbă cu el până în târziu la gura sobei în serile de iarnă ascultându-i mitologicele legende, și, deși într'un moment dat mi-a fost potrivnic și mi-a acoperit cu cenușă tot ce am avut, eu îl urmăresc cu drag și în cel dintâiu luceafăr care se aprinde seara și în sfioasa scânteie ce o aruncă licuriciul.

Cu drag îi urmăresc prin ziare isprăvile, căci Hefaistos colaborează regulat în marile cotidiane variindu-și la infinit înflăcărata lui proză.

Vara hoinărește prin păduri așà urât și șchiop, cum a fost înzestrat de Hera, aprinde ici o pădure ca să-și lumineze drumurile înoptate, întinde un covor de jăratec peste o mirişte, urcă greoiu povârnișul vreunui vulcan și scormonind în cenușile reci, suflă cu grijă în cel din urmă tăciune ce stă gata să se stingă, întârzie în cine știe ce esle părăsite și aprinde, jucându-se deasupra capului unui copil adormit, o aureolă, și câte nu face el, întunecatul călător.

Când vine iarna însă îl prinde se vede urâtul și aducându-și aminte de Pandora pe care a născut'o se furișează în târgurile mari, caută cu deamănuntul, pătrunde din casă în casă, lăsând pretutindeni în vetre o mână de jăratec lucitor, prin mii de hornuri își scrie numele cu arabescuri de fum pe cer, în nalte coloane se înalță.

în străvezii pânze se risipește, în diafane și molatece valuri se așterne.

Urât cum e însă și sătul de neagra lui față plină de funingene, văzând atâtea frumuseți și străluciri prin vitrine, de multe ori îl apucă și pe el dorul să se gătească și să-și mai împodobească o clipă zdrențuita lui tunică fără mâneci cu câtevà panglici multicolore ori cu alba spumă a unor dantele...

Și așà trecând mai eri pe dinaintea unei fabrici unde un norod întreg de fete lucrà cu zor, care aplecate pe războae, care depănând lungi fire de lumină colorate, care așezând în clituri fel de fel de stofe, una mai frumoasă decât alta, Hefaistos se oprì cu drag și privì la ele.

Fetele însă neștiind cine e ciudatul musafir, abià își ridicară capul de pe războae și își căutară de lucru înainte, aruncând câtevà glume...

Strălucirile și luminile pe care le mânuiau, curcubeele cu care se jucau luminând și întunecând treptat cuprinsul, lungile fire de aur și de argint pe care și le prindeau în plete și la cingătoare, felurimea de panglici prefăcute în funde și în cingători ce le împodobià tinerețea cu un fast mincinos ce nu erà al lor și pe care trebuià să-l părăsească odată eșite din fabrică, le făcù să privească batjocoritor la urâțenia celui ce erà stăpân pe toate strălucirile.

Trist privì singuratecul zeu și figura lui se crispă o minută de durere căci înțelese din ochii luminoși ai fetelor ce însemnează să nu te înfățișezi sub forma unui Adonis și mânia lui se acoperì de o licărire trecătoare.

Cald, ca venit din gura unui cuptor, un suflu atunci alergă prin ateliere, mișcă panglicele toate și făcù ochii fetelor să se ridice spre străin.

Și deodată în punctele acelea negre și albastre, verzi și aurii, în rotocoalele acelea prin care privește vieața, în vitraliurile acelea colorate ale fetelor ce se ridicaseră din nou spre Hefaistos, o spaimă trecù.

Din negru și întunecat ce erà trecătorul, din anonimul și fumuriul străin, o pară de foc stăteà acum înaintea lor și se cumpănià, căutându-și mersul...

Și din vii și strălucitoare ce erau panglicele înainte, mai vii și strălucitoare deveniră, din colorate și luminoase ce erau curcubeele de funde, mai luminoase și colorate se aprinseră, din licăritoare și iradiante ce erau firile de mătase întinse pe războaie, mai iradiante și licăritoare fulgerară...

Prin toate ferestrele deodată se înălță Hefaistos sub formă de flacără și privì întunericul de afară, luminând cu scântei, zăpada căzută de curând. Grăbit apoi alergă prin ganguri, săltând

urcă în goană treptele scărilor, cu mii de aripi bătù zidurile ca și cum s'ar fi înăduşit, îşi încordă puternicii umeri şi ridică acoperişul, eşind afară pe sub streşini, în mii de limbi de foc, ca să caute aer şi să respire.

Aerul însă pătrunzând, răzbì înapoi norii de fum şi şăgalnicul zeu cu toată obişnuinţa plămânilor lui încercaţi, simţind că se covârşeşte, îşi înfipse creştetul şi ridicând cu totul coperişul eşì afară sub cerul liber uimind cu strălucirea lui nenumăratul norod al celor de sus ca şi al celor de jos care se adunase ca să-l privească.

Impodobit ca pentru o sărbătoare ieşià acum cel ce îşi petreceà viaţa mai mult sub pământ, fluturând mătăsuri roşii, verzi şi albastre, îşi arătà multipla fiinţă cu multicolore panglici înodate în plete, îşi scuturà capul, cu mâinile pline de funde, pe care le aruncà în ploaie de artificii, se proectă deasupra zidurilor suflând un nor de fluturi şi de scântei pe nări şi pe gură, îşi afirmă necăjita-i fiinţă fetelor ce nu ştiau ce străluciri dormiau în sufletul lui.

Serpentine de flăcări şi confetti de scântei alergară, veniră înapoi atrase de marele suflu al celui ce respirà, bogate căzură din nou, ca un deluviu de decoraţii în întuneric.

Cuprins ca de un ultim orgoliu de podoabe inutile, cel batjocorit de fete voià să arate lumii

că prin puterea și voința lui însăși, răscolind jăratecul ce doarme în sufletul lui, poate eși și se înălță atunci când vrea sub marele cer liber cu fantasmagorii de lumini, de umbre, de culori, de nuanțe, de forme și de păreri pe care nici un atelier, unde sute de mâini ar lucrà la un infinit de războae, nu poate nici pe jumătate să i le pue împotrivă.

Cu panglici și funde de foc, cu umbre de catifea și cu dantele de fum cu mlădioase volane de pară și cu mișcătoare guipure de scântei, cel jignit în urâțenia formei lui de om și eternității lui de zeu își aruncà acum sfidarea trecătorilor Adonișii cari dacă n'ar fi avut nemișcata oglindă a binevoitoarelor ape în trecut, nici a rotundelor bucăți de sticlă colorate ale prezentului, nu ar fi putut luà cunoștință nici odată de frumusețea lor trecătoare și nu ar fi știut că există.

MORFINĂ

MORFINĂ

Dulce liniște, leagăn moale așternut, cuib vătuit în care își dorm sunetele somnul cu drag, imperiu catifelat unde ecourile stau ațipite ca amintirile într'un suflet ce a renunțat la viață, numai tu ești mare și dulce, liniște!

Tu ești un prag îndoliat, un hotar nevăzut, un pridvor tăinuit spre împărăția morții.

Și când sufletul n'are nimic de așteptat, când balanța ascunsă care stă în noi ținând pe talerele ei deoparte dragostea și de cealaltă ura, se mișcă pe axa ei de aur și prinde să se plece într'o parte, când trupul e dolent și suferă într'atâta încât îi întunecă puterea cugetării, cât de mult râvnim noi atunci spre tine și ce balsam fermecat ești tu liniște.

Și o singură lacrimă de otravă mi le-a dat toate acestea. O durere chinuitoare mă culcase în pat, dar durerea sufletului erà și mai mare, căci durere mai mare decât a geloziei nu poate să existe, simțire mai josnică nu poate să fie.

O singură lacrimă de otravă mi-a redat pacea. Ca un sunet misterios și adormitor ce ar trece prin subterane, așà lacrima aceia s'a întins nevăzută în mine. La infinit vibrațiile ei s'au întins și au călătorit în râul roș ce curge necontenit și nu mai are astâmpăr în noi, și vieața mea, tot ceia ce mă alcătuește pe mine, toată zămislirea mea de lut, muiată în lacrămi ori desfătată de bucurii, a tăcut încetul cu încetul pentru câtvà timp...

*

Un fulg ușor sunt acuma, un puf de floare dezrobit de o bătae de vânt, un funigel mlădios care alunecă în spațiu și infinitul albastru e al meu, sunt cucerit de dânsul, și mă las dus de puterea neînvinsă ce mă atrage. Ambițiile au tăcut, pagina începută cu litere mărunte, eroglifele dureroase, inventate de noi spre a ne puteà chinuì și mai tare, semnele acestea în care ne putem spune toate durerile și toate ironiile, pagina aceasta în care mărturiseam durerea lașă către tine, mi se pare o copilărie, și decorul odăii ce mă împresoară, o haltă unde m'am aciuiat o clipă, ca un călător obosit de un lung drum în așteptarea eternei plecări. Peste un geam lipsit de perdele, o prostire albă atârnă

rigidă ca un giulgiu ; prin celălalt se vede turnul unei biserici sinistre în care un clopot cu glas straniu plânge dimineața și seara. Nici o mobilă în afară de patul în care zac și o masă lungă, plină de cărți și hârtii. Și ochii mei adumbriți de pleoapele grele de somn, le deslușesc toate fără să privească. Pe fondul sumbru al închipuirii refac viața ca în toate diminețile. Pe piața din jurul bisericii căruțele pe două roți ale lăptarilor vin cumpănindu-se, cai chinuiți, unii albi ca îmbăiați într'un prisos de lapte, alții ducând după ei un mânz cu picioarele fragile, bot lângă bot, au poposit acuma și se privesc cu ochii lor dulci și buni parcă s'ar recunoaște, ca niște vechi tovarăși de suferințe. Glasurile lăptarilor urcă din stradă, o femee bătrână și-a așezat samovarul de tinichea, și taifasul începe. Acum părintele somnoros, înseamnă și el aerul dimineții cu o pată neagră și deschide ușa bisericii. Câteva lumini sclipesc și fulgeră pe aurul dela icoane, și în turn, sus, clopotul își deșteaptă limba și plânge.

Dar cinevă parcă a tras o cortină sumbră pe care aleargă o isvorîre vertiginoasă de stele viorii. E somnul care și-a deschis neagra strungă și a dat drumul sclipitoarelor lui constelații ca să-mi farmece ochii obosiți, e somnul cu prundișul lui de nestemate, care vine să mă momeas-

că cu miile-i de ochi fascinători, e căderea în împărăția neagră a morfinei.

Și mi-e dulce intrarea aceasta în neființă, căci nimic nu mă mai doare, nici trup, nici suflet. nici ceea ce-a fost, nici ceia ce este...

Și negrul în alb s'a preschimbat.

Un infinit câmp de ninsoare pe marginea unui fluviu uriaș pe valurile căruia ghețarii lucitori șlefuiți ca niște oglinzi, culeg priveliștele în treacăt și dispar cu ele pe cursul apei la vale. O tăcere nesfârșită și vânătă de amurg învălue orizontul și parcă zăpada pe alocuri s'a îndulcit cu viorele. E vânătul frigului, nuanța dragă crivățului în orele nostalgice ale amurgului. Și pe întinderea aceia polară, doi copii cu bucle aurii au descins de pe un ghețar albastru și au pășit cu picioarele lor micuțe pe feciorelnicul așternut de fulgi albi. Un râset clar, ca nota unui zurgălău de cristal a sunat și copiii amândoi cu mânile lor micuțe au prins să încropească un bulgăr de zăpadă. Și bulgărul creșteà sub mânile lor, fulgii albi se lipiau ca aluatul și ei îl împingeau cu zor până se făcù cât dânșii de mare. Pe cer nici o stea nu se ridică, deși amurgul stăpânià acuma. Nici o lacrimă de aur nu-și răsfrângeà lumina în ghețari. Și cum vioriul umbrei creșteà, bulgărul de zăpadă sub mâinile copiilor devenì luminos, lăsând o dungă fosforescentă pe unde

'şi purtà rotundul. Miliarde de scântei ca nişte diamante prinseră să joace pretutindeni, şi un început de ziuă se desfăcù parcă dinăuntrul bulgărelui. Vioriul amurgului îndulcit nu mai aveà nuanţa buzelor arse de sărutări, ci se făcuse limpede, rece şi străveziu aproape. Şi bulgărul de ce creşteà, de ce devenià mai luminos. Ai fi zis că o flacără vie s'ar fi aprins înăuntru, căutând să arate calea copiilor. Şi cum mergeau cu bulgărele lor luminos, deodată marginea orizontului se apropià şi cerul se lumină în partea aceia. Apoi copii dând un râset clar, împinseră bulgărul cu o ultimă sforţare şi dispărură ca prin farmec. Orizontul se scufundă şi bulgărul luminos şi rece urcă pe cer, iradiind câmpiile şi fluviul cu alba-i lumină lunară . . . . . .

. . . . . .

Surdă însă durerea a reînceput, şi alba câmpie peste care lucià recea lumină a bulgărelui preschimbat în lună, ca un sul desfăcut, s'a strâns din nou. Vieaţa şi cu ea odată durerea aţipită reîncepù. Ca un licuriciu într'un tufar întunecat, gândul se aprinse şi el şi dorul mai chinuitor decât durerea, mă făcù să tânjesc iarăşi după otrava ce dă linişte.

Neagră împărăţie, în care ecourile dorm ca într'un culcuş vătuit, ce dulce eşti tu!

Fantastică otravă, care călătorind prin râul roş

ce-și mână valurile în noi necontenit, poți să prefaci dintr'un bulgăre de ghiață un astru mort, să strivești vânătul viorelelor pe albul imaculat al zăpezii, să amorțești durerea ușor ca și cum ai pune un deget pe marginea unui clopot, de ce ți-ai curmat puterea?

Sinistră odaia în jurul meu își precizează conturul, rigid atârnă giulgiul aninat de fereastră, și trist îmi surâde sărăcia goalei încăperi. Revăd din nou fila albă cu scrisoare măruntă pe care am început'o, și un dor nestăpânit de a mă sculà și a scrie ce simt, mă chinuește. Dar durerea mă ține locului, și chipul tău îmi revine în minte, și inima mă doare, ca o rană peste care-ar bate vântul...

Și am întins din nou mâna spre otravă, spre acul fermecat care desleagă de viață, care te ține ca un fulg pe prăpastie și te face să călătorești în infinit, ca o petală smulsă de vânt. Și dacă durerea trupului a amuțit din nou, lumina aceia slabă ca a unui licuriciu într'un umbrar întunecat, a luptat și a rămas vie. N'am mai putut visà, n'am mai putut dormì. Dar ușa s'a deschis, un freamăt de mătasă a foșnit în casă, și cevà cald, dulce, alinător, mai dulce decât somnul și decât moartea mi s'a așezat pe frunte și mi-a luat durerile. Un parfum cunoscut s'a împrăștiat

în jurul meu, și pieptul mi s'a ridicat să-l soarbă adânc, ca pe un balsam.

O suflare caldă mi-a atins pleoapele, și binefăcătorul somn a reînceput.

*

Și se făceà că acum eram somnul însuși. Din roșii și transparente petale de mac, alcătuisem parcă un potir ,plin până în gură de sânge, care se legănà încet, la marginea unei holde de grâu. Blondă erà marea de capete și eu singurul punct care chemà ochii, singura floare ce închideà în sânul ei hodina. Blondă se plecà marea de spice care închideà vieața și speranța zilelor de mâine, și spre mine, ca spre un lucru netrebnic, nimeni nu privià. Ele legănau vieața și eu închideam somnul și moartea... Și s'a făcut că o fată frumoasă a venit, o fată pe care o mai văzusem undevà în viața mea rătăcitoare, și privind cu dispreț spre imensul lan unde se legănà marea de spice, spre potirul meu fragil și plin de sânge a alergat și pe mine m'a ales din atâtea mulțimi. Purpură s'a aprins lumina în cuibul meu de petale, negrul somnului erà purpur în floare, și moartea zâmbià pe marginea potirului. Lugerul frânt s'a clătinat și floarea ce eram a resimțit viul și îmbătarea vieții lângă căldura unui sân,

și s'a îndurerat că nu poate prinde trup ca să aibă brațe și să poată îmbrățișà.

Dar mâna ce m'a rupt de pe luger, m'a ridicat până la înălțimea unei guri rumene și m'a sărutat îndelung.

Și rumănul gurii aceleia care m'a sărutat prin somn, roșie ca pătată de sângele macului, l'am văzut deasupra mea când m'am deșteptat. Și fără de voe am strigat atunci ca un reîntors de pe un alt tărâm. Nici trup, nici suflet nu mă mai durea, și am revenit la vieață, ca să visez cu părere de rău totdeauna la clipa aceia, când un foșnet de mătasă a sunat în casă, și o mână mai alinătoare și mai dulce decât moartea și somnul mi s'a pus pe frunte...

Dulce liniște, leagăn moale așternut, cuib vătuit în care-și dorm sunetele somnul cu drag, imperiu catifelat unde ecourile stau ațipite, unde ești tu și pentru ce nu te mai găsesc nicăirea!

JERTFA

JERTFA

Ca o floare erà fata împăratului între florile ei, şi flori de câmp ori flori rare de grădină, toate 'şi întorceau faţa spre dânsa ca spre o stăpână. Şi unde odrăsleşte pământul flori şi ramurile copacilor urzesc umbră, acolo se aciuiază şi cuiburi, şi toate gângăniile se strâng, ca să aibă soarele pe ce-şi împrăştià razele, şi oglinzile acelea pe care le-a lăsat Dumnezeu omului: ochii, să le poată răsfrânge în ei şi să se veselească.

Naltă şi sveltă, pe unde treceà, vântul aveà grijă s'o ia înainte şi aplecat pe gura scorburilor, să-i cânte ca dintr'un naiu uriaş tot soiul de melodii. Cucii îşi amestecau şi ei nota lor stingherà, gheonoaele băteau şi ele la răstimpuri măsura, măruntele păsări împrăştiau cascade de triluri. Gângăniile mici, fărâmăturile acestea de nestemate împrăştiate pe faţa pământului, urcau încet pe poala rochiei ei albe şi încremeniau locului, împodobind'o ca nişte juvaere. Rândunelele şi

lăstunii o înconjurau în cercuri nebune, împrospătându-i aerul cu aripele lor. Miresmele o întâmpinau pretutindeni, darnice florile se întreceau să-i arunce o podoabă.

Și ea erà fericită ca într'un rai, în preajma atâtor minuni.

Haine alese aveà și podoabele după haine și după lumină și le alegeà din grădină. Din ramuri și flori își întregià gătelile. Dar într'o zi, cum erà îmbrăcată într'o rochie galbenă ca aurul curat, plecată pe marginea unui havuz în apa căruia se oglindià de obicei când își potrivià florile, rămase nedumerită, căutând în mănuchiul cules ce floare i-ar sta mai bine și s'ar potrivì cu rochia ce-o purtà .

Cercă albăstrele și cicori, dar după ce se oglindì în apă, le aruncă.

Alese apoi o floare de leandru cu miros amar, dar o aruncă și pe aceasta, căci erà prea rozã.

Prinse un mac cu inima neagră, dar nici macul nu se potrivì.

Alese apoi o gherghină, dar prea erà înghețată și fără de mireasmă.

O pată roșie ca sângele ar fi trebuit, un roș puternic și scânteietor, și aruncând mănunchiul, cercetă grădina cu deamănuntul doar o găsì ce-i trebuià. Din strat în strat, păși purtându-și umbra mânei albe peste flori, pe răvare se a-

plecă, dealungul ostreţelor trecù dar nicăiri nu găsì pata de sânge ce-i trebuià.

Spre stratul unde ştià că-s trandafirii merse, căci forma aceasta i se arătà în minte, forma aceasta i-ar fi trebuit, trandafirul ar fi mers cu haina ei. Dar pe locurile acelea numai trandafiri albi erau pe lume şi ei o pată de sânge îi trebuià.

Obosită atunci, se aşeză lângă o fântână şi visă la podoaba ce n'o găsià nicăiri. Năducitor gândul acesta îi revenià în minte. In umbra pleoapelor lăsate, o pată rumenă se făceà şi floarea luà trup, se clătinà pe o ramură numai să întindă mâna şi s'o frângă. Dar când să ridice braţul, visul se destrămà şi floarea nu erà nicăiri.

Şi aşà, ziua chinuitoare trecù şi mai chinuitoare venì noaptea.

Cu cercuri viorii sub ochi se trezì a doua zi, mai ofilită se deşteptă a treia zi, iar peste o săptămână nu mai fu de recunoscut.

Floarea, roşia floare, pata de sânge ce trebuià să se îmbine cu galbena haină ca aurul, un trandafir roşu îi trebuià.

Şi dacă a priceput împăratul că i se ofileşte odorul văzând cu ochii, a trimis crainici în toate părţile lumii, să caute ceia ce erà cu neputinţă de găsit. Grădinile nu aveau aşà minune ; codrii, nici ei ; câmpurile, nici atâta. Dumbrăvi şi sihă-

strii au cercetat, înșelătoare culori i-au chemat pretutindeni, amețitoare miresme i-au făcut să năzuiască, dar zădarnice toate au fost, căci așà floare nu se găsià nicăiri, și unul câte unul, s'a întors să-și mărturisească neputința.

Și somn nu mai aveà acum biata fată. Ca o nălucă treceà printre flori, urmărindu-și visul ei. Ceasuri întregi stăteà pe colacul de piatră al havuzului și privià în fundul apelor limpezi, ca și cum, din fundul apelor aveà să răsară minunata floare. Arar, soarele scăpătând o înșelà, aruncând o rază de sânge pe un nufăr, dar raza pierià și nufărul se legănà galben la față ca și dânsa.

Și mâhnirea ei cuprinsese parcă și toată grădina. Glumețul vânt nu mai cântà în naiul scorburilor, gângăniile nu mai urcau pe poala rochiei ei să încremenească asemeni unor juvaeruri; rândunelele și lăstunii își abătuseră sborul aiurea.

Și dintre toți câți erau pe lângă curtea împăratului, mai mâhnit de jalea bietei fete, era un tânăr grădinar cu părul bălai și cu ochii limpezi ca două cicori.

Văzând'o cum se stinge încetul cu încetul, și cum nimic n'o mai poate abate din visarea ei, se ofilià și el, visând, cum ar puteà să găsească floarea nevăzută să i-o dea domniței lui.

Şi cum visà aşà, îngrijind florile, într'o zi, altoind nişte trandafiri, se împunse la un deget, din nebăgare de seamă, şi o lacrimă roşie de sânge căzù în inima unei flori albe, ca un răspuns visului ce-l urmărià de atâta vreme. Un zâmbet de mulţumire îi lumină faţa pală, şi, ca şi cum ar fi găsit o comoară, rupse albul trandafir, şi ca într'o cupă, îşi stoarse tot sângele din deget în el.

Roşu, strop cu strop, se făceà trandafirul, petală cu petală se împurpurà şi de ce se făceà el mai galben la faţă, de ce mai purpur şi mai frumos se făceà trandafirul. Şi când n'a mai rămas o foae albă în el, ci s'a făcut totul ca o rană deschisă, el şi-a legat rana lui dela deget şi alergând într'un suflet pe subt ramuri, merse şi îngenuchià lângă colacul de piatră al havuzului unde stăteà fata privind mâhnită în fundul apelor, şi-i întinse minunea, ce n'o aflase nimeni încă şi nu se puteà găsì nicăiri.

Ca dintr'un vis deşteptată, fata privì, întinzându-şi palidele mâini spre dânsul. Nesigură îşi întinse mâinele ca şi cum i-ar fi fost teamă că vedenia aceasta să nu dispară ca multe altele. Iar când degetele ei atinseră trandafirul, când pipăì adevărul şi simţì mirosul care urcà din parfumata cupă, atunci genele îi bătură prelung

şi faţa i se împurpură şi ea, ca şi cum floarea îi împrumută sângele ce-i pierise din obraji. Tremurătoare duse atunci floarea la gură, apoi sărutând'o prelung, dete fuga spre palat lăsând în urma ei ca o dungă la lumină...

Veselie mare a făcut atunci împăratul şi în seara aceia, în faţa curtenilor uimiţi, crăiasa îmbrăcată în rochia cea galbenă ca aurul, apărù, cu roşul trandafir prins în dreptul inimii. Roşu ca o pată de sânge lucià trandafirul şi galbena rochie se luminà de punctul acela ca de o minune. Căpătase galbenul farmec în sfârşit şi se întregise aşà, cum îl visase ea în visurile ei.

Şi de atunci numai trandafiri roşii voì să poarte domniţa, poruncind grădinarului ca în fiecare dimineaţă să-i aducă unul.

Şi în fiecare zi, mai ofilit, mai palid, mai lunar, venià tânărul cu ochii albaştri ca două cicori şi cu mâna tot mai tremurătoare, îi întindeà trandafirul pe care strop cu strop îl împurpurà cu sângele lui neştiut de nimeni.

Mai palid, şi mai lunar pe zi ce merge venià, întinzându-i ca într'o cupă vieaţa vieţii lui, iar fata luà potirul însângerat şi nici nu căutà la el.

Albă şi rumenă se făcuse acuma ea, şi vieaţa îi revenise în ochi şi pe buze, trecând parcă de pe marginea trandafirului pe marginea gurii ei.

Și tot mai alb și mai lunar a venit cel ce se jertfià, până ce într'o zi scăpând potirul de sânge s'a năruit la picioarele domniței.

DIN TAINELE LUNII

DIN TAINELE LUNII

Vezi tu, povestea Enric, pe o noapte ca asta a murit tata...

Erà lumină afară ca ziua, contururile se deslușiau uimitor de limpede și casa noastră albă părea ca de marmură făcută.

Nici un pic de vânt nu bătea și toate cele aveau o încremenire stranie de decor zugrăvit, care dela o vreme te făceà să clipești din ochi fără să vrei, ca să te asiguri de realitatea lui. Un liliac mișcà din când în când o umbră viorie care apăreà și dispăreà pe pereții casei. Apoi o privighetoare cântă, voind parcă anume să arate cât de nețărmurită erà tăcerea ce stăpânià.

Din cuibul roș al bujorilor ce păreau niște potire de sânge, câțiva fluturi se ridicară buimaci de somn, ca înșelați de un zor de ziuă. Privighetoarea își fărâmă trilurile și mutenia în urma lor se întinse mai ciudată, mai ireală și mai nemărginită.

Lumina rece a lunii, cercetătoare și curioasă, pătrundeà pretutindeni și în discul ei alb, ca alipit de ochiul unui geam, semuirea de om ce privește totdeauna părea că pândește pe cinevà nevăzut.

Albă și rece, pretutindeni lumina ei creșteà, părăsià hotarul de umbră pe care îl ajunsese și apoi sporità ca de o nouă putere, ca de o altă năvală de valuri ce-o împingeà din urmă, ajungeà din nou hotarul atins cu o secundă mai înainte și ca valurile nevăzute care împinse de fluxul mării înfloresc o dantelă albă de spumă, înflorià și ea o horbotă argintie și se retrăgeà din nou ca să revie iarăși.

Urechia nu prindeà nici un susur din năvala aceasta mută de valuri de lumină, ce înaintau ca mergând, conștiente de hotarul ce aveau să-l atingă, luna își adumbrià sunetele și cu toate aceste lumina asta rece trebuià să cânte, împingând înaintea ei noaptea ce se statornicise printre flori ce se aciuiase printre firele de iarbă, ce dormità printre grăunțele de nisip așternute pe alei...

In iatacul lui, tata, străin de cele ce se petreceau afară, cetì până târziu și apoi stinse lampa.

Prichiciul ferestrei singur rămase luminat de o dungă argintie în minutul acela. In odae, din

preajma punctului de foc ce se stinsese, noaptea crescù cuprinzând varul.

Cât timp putuse să treacă din clipa aceea şi până ce am văzut umbra lui uriaşă umblând după el pe zidul alb de lună, nu-mi pot da seamă.

E sigur însă că aţipisem şi eu şi că noaptea făcuse o bucată de drum. Să fi fost spre miezul nopţii, sau mai târziu, nu ştiu. Ceea ce mi-aduc aminte, e că erà de nerecunoscut. In lunga lui cămaşă de ţară, cu mânicile largi şi învoalte, cu părul vulvoiu, aşà îl revăd plecându-se pe marginea ferestrei.

Lumina lunii care trecuse acuma de prichiciul unde strălucià în minutul când tata stinsese lampa îi se aşează ca o mască de argint pe faţă şi el, ca atins de lumina ei îngheţată, se dete un pas înapoi, înfiorat, frângându-şi în două umbra pe zid.

Şi atunci, în mijlocul tăcerii aceleia albe şi neţărmurite un urlet îngrozitor urcă.

Erà o plângere lungă care trezià ecourile mute, un glas sinistru ca un bocet care alergà înaintea luminelor, un lătrat întretăiat de suspine care urcà sub curba uriaşă a cerului.

Cu capul dat pe spate, cu ochii sticloşi aţintiţi spre luna din discul căreia, ca alipit de ochiul unui geam, semuirea aceia de om, albă de nesomn, priveşte totdeauna, Tălpuş aşezat pe pi-

cioarele de dinapoi, cu botul întins și rânjit, lătră ca și cum ar fi văzut pe cinevà ascuns.

Erà cineva în cuprinsul acela alb, de bună seamă, o ființă fără trup ce plutià în aer, un suflet poate ce locuise odată locurile acestea și se oprise uimit și privià acum la casa noastră liniștită. Erà o existență întreruptă de moarte, cine știe, care clădise o casă pe pământ ca să se bucure, sădise pomi ca să-și adumbrească visarea, împrăștiase culori prin straturi ca să înveselească urîtul timpului și care revenià să vadă ce clădise, cât de mari îi crescuseră pomii, ce deveniseră florile care îi erau drage.

Afară erà aceiași neclintire, numai se făcuse parcă și mai lumină. Valurile mute ale lunii, pe care nu le aude nimeni ce cântă, cuceriseră tot cuprinsul. Roua nopții căzuse și ea și firele de iarbă iradiau de străluciri. Bujorii singuri, atingându-și frunțile, se cumpăniau pe lugere voind parcă să-și verse sângele din potire. Și în neclintirea asta tata ridicând o mână palidă în lumină, precum și o mână de umbră pe zid, amenință spre câine. Glasul lui schimbat, răsună apoi strigând:

„Tălpuș !... Tălpu-u-uși !...“

Câinele însă, ca și când ar fi fost din piatră făcut și nu ar fi auzit pe nimeni, urlà înainte privind cu ochii lui sticloși văzduhul.

Şi din senin, deodată, ca voind să alunge urletul acela de cobe, o undă de vânt trecù mişcând ramurile, erburile şi florile. Un miros puternic de verbină se trezì, se înălţă în aer, se împrăştiă pretutindeni şi apoi suflul acela nevăzut ce se ridicase şi trezise mirosul, descrescù, slăbì şi contenì din nou, de ai fi spus că un duh a trecut, a vrut să spue ceva ce nu e îngăduit, să destăinuiască o taină, a mişcat somnul lucrurilor şi a pierit.

Deschizând mare uşa dela tindă, tata ieşì în cerdac.

Lumina, ca şi cum cineva ar fi intrat cu o lampă în casă, dădù năvală, aprinzând fulgere pe o panoplie cu arme. Un ceas bătù, tânguitor şi el, tărăgânat şi slab, dar câte bătù nu ştiu. Câinele însă îşi urmă lătratul şi în cerdac am văzut atunci pe tata aruncând furios cu nişte oale de flori ce stau orânduite pe marginea scărilor. Punctele albastre şi roşii, viorii şi galbene, cu cari erau deprinşi ochii mei să le vadă la locul lor, amestecându-se între ele când băteà vântul, dispărură unul după altul.

Argintiu se întregì aerul în locul lor şi pe marginea scărilor văzduhul singur îşi întinse culoarea. Şi câinele îşi urmă lătratul...

Prelung, dureros şi îngemânat parcă, urcà glasul, de-ai fi spus acum că sunt doi câini cari

urlă. Erau două glasuri ce plângeau în glasul acela, de-ai fi spus că unul chiamă și celălalt răspunde, că sunt două voinți cari caută să se potolească și să se învingă, două ecouri diferite trezite de acelaș glas, dar cari luau drumuri osebite. Ca două sticle lucitoare erau ochii lui și pe pământ nu erà nimeni totuși, nici în casă nimeni afară de noi, nici în văzduh alt cinevà nu se vedeà trecând...

Și cuprins ca de un fel de desnădejde că nu mai puteà să amuțească urletul acela de cobe care își plângeà durerea în două glasuri, înaintând ca un halucinat, cu lumina albă a lunii pe umeri și pe față, tata, trecând din nou pragul, merse drept spre panoplie unde fulgerau armele, luă un revolver, și eșind în cerdac, începù să tragă în câine.

Sgomotos detunăturile răsunară una după alta, dar Tălpuș ca și cum ar fi fost din umbră făcut, ca și umbra lui, și nu ar fi avut trup ca și ființa ce-i stăteà la picioare, își întoarse capul, privì lung și duios în ochii celui ce trăgeà într'însul și urmă să urle.

Cinci descărcături răsunară și când cuprins ca de un fel de nebunie tata, pășind pe albul lunii, coborî scările târînd după sine umbra lui nemăsurată, și trase din nou; glonțul lovind

într'o piatră, sau întors de o putere nevăzută, îl lovì în tâmplă și îl întinse la pământ.

Și atunci, în lumina aceea mare și albă în care câinele urmà să urle, copacii și florile iarăși se plecară și acelaș suflu, se ridică, ondulă pe fața erbii, mișcă încă odată potirele de sânge ale bujorilor și dispărù ca un duh.

A PATRA PARCA

A PATRA PARCĂ

Harnice, posomorâte şi sinistre torc cele trei surori la lumina lividă a opaiţului ce le luminează. Severă ţine una în mâna-i vestejită furca fatală cu lâna albă şi neagră din care scapătă un fir de întuneric şi altul de lumină; cu luare aminte învârteşte cealaltă fusul neastâmpărat pe care vine să se cercuiască firul; implacabilă şi nerăbdătoare aşteaptă cea de-a treia cu ascuţita-i foarfecă gata să întrerupă deşirul.

O vorbă nu-şi spun, căci ce-ar puteà să-şi spună? Un zâmbet nu schimbă, căci gurile lor nu-s făcute să zâmbească; o înduioşare nu trece în ochii lor, căci ele n'au vreme să se înduioşeze. In albul lor veştmânt, pe care joacă lumina albastrului opaiţ ca pe nişte giulgiuri, cele ce n'au cunoscut divinul farmec al tinereţii, nici bucuria ce-o resimte frumuseţea în faţa oglinzii, nici reveriile dulci ce le dă amorul, torc înainte nesfârşita lână ce-o scapătă caerul înfrăţind firul

de lumină și firul de întuneric pe care așteaptă să-l tae recele fier al foarfecei...

Sinistră toarce trinitatea aceasta la lumina opaițului lor și nu știu că în casa în care stau eu au o a patra sororă, mai sinistră, mai hidoasă și mai implacabilă decât ele.

Ea nu toarce ,ci dormitează toată ziua în întunerec cu perdelele lăsate, ținând la pieptul ei uscat și pe pleoapele ei vestejite somnul, acest frate bun al morții. Cu negru e îmbrăcată odaia ei, mirți funebri are în cerdac, făclii de ceară ard lângă icoane și jalnice tropare îngână în tactul mătăniilor de lemn sfânt ce le deșiră toată ziua.

Din cerdacul larg al casei însă, unde sta această a patra Parcă, Tătărașul vechiu își înalță colina lui plină de grădini umbroase cu pomi roditori și cu albe căsuțe care râd voios la soare. Flori roșii luminează ici-colo ferestile și parmaclâcurile, prietenoasele zorele îmbracă stăruitoare câte un foișor și vara ți-e mai mare dragul să privești cum amestecul acesta de alb și de verde ia cu asalt colina, voind parcă să vadă ce se petrece după creasta care mărginește cerul. Un drum alb șerpuește însă, se ridică pieptiș, se pierde la un cot după un pâlc de case și se arată din nou scriindu-și vadul alb până la poarta Eternității care-și profilează turnul bi-

sericii, înălțându-și crucea aurită ce adună ultimele raze ale soarelui.

Dimineața e tihnit șleaul, rari drumeți trec și în timpul acesta, Parca stă ascunsă și ea după geamurile cu perdelele lăsate; dar după amiază convoiurile se urmează urcând spre neagra poartă de unde nu se mai întoarce nimeni înapoi și atunci, ca furișată dintr'un mormânt, vecina, ținându-și mătăniile în mână, ese și se așează în cerdac între mirții ei.

O bucurie stranie îi luminează ochii și privelișteа aceasta a morții o înviorează parcă și îi dă o nouă înfățișare de tinerețe. Cu o voluptate neînchipuită, își pleacă urechea ei bătrână și ascultă frânturile de marș funebru scăpate din alămuri ce le aduce vântul, ca o hienă adulmecă aerul, urmează și numără avidă prapurile, face parcă în gând socoteala pomenilor și, cu cât convoiul e mai bogat, cu atât și bucuria ei pare mai mare.

Din ce în ce mai mic, convoiul descrește, o umbră trece pe fața ei când dispare după case, cu nerăbdare se ridică în vârful picioarelor ca să-l vadă reapărând, atentă își pleacă urechea, să prindă și cele din urmă frânturi de sunete și, când convoiul și-a șters dunga neagră de pe drum, atunci ca în urma unei biruințe se așează din nou între mirții ei și urmează cu în-

chipuirea poate scenele ce trebue să se petreacă la marginea gropii deschise peste care cad lacrimile celor ce și-au pierdut o ființă dragă.

Sunt zile însă când vântul nu aduce nici o frântură de marș funebru și atunci, la orele obișnuite când trec morții, ea nu-și mai poate găsi astâmpăr. Ca o furie își clatină funebrii mirți ca și cum ar vreà să deștepte moartea din ei, neliniștită se pleacă pe marginea vechiului cerdac și cercetează drumul, doar o vedeà un drîc cât de sărac, cu răbdare așteaptă până se împânzesc umbrele și, dacă vieața a fost biruitoare în ziua aceia, îmbătrânită parcă cu zeci de ani, se face mică, se imaterializează și se strecoară în casă ca o umbră, așteptând să se facă iarăși ziuă ca să poată vedeà negrele convoiuri trecând...

Iar Clotho, Lachesis și Atropos, cele trei posomorâte și triste surori, în timpul acesta, la lumina lividă a opaițului ce le luminează, torc înainte nepăsătoare, una ținând în mâna-i veștejită furca din care scapătă un fir de întuneric și altul de lumină, cealaltă fusul fatal pe care vine să se învârtească firul, iar cea de-a treia implacabila foarfecă ce va tăià într'o zi și firul hidoasei lor surori, întârziată prin cine știe ce întâmplare pe pământ.

SPOVEDANIA UNUI ORB

SPOVEDANIA UNUI ORB

O, ochilor, oglinzi divine, ce tristă și enigmatică rămâne o față când se lasă pleoapele peste voi. De aceea par absente și reci statuele, pentru că nu vă au. Dela marginea negrelor gene lăsate peste globurile obosite ce nu mai pot reflectà lumina, începe nemărginirea întunericului.

Gene, voi sunteți întâia dungă a nopții, voi însemnați hotarul, voi străjuiți luminile și urmați a face umbră și după ce văpăile de dindărătul vostru s'au stins. Ca o streașină adumbrind două ferești voi stați de-apururi, arare vă luminați de stropul unei lacrimi, tremurați când din adâncul sufletului urcă un gând bun, bateți înfricoșate când patimele ne încearcă, vă ridicați sus când ochii nu au ce ascunde.

Indărătul vostru pietre nestemate visează, negre diamante aruncă scântei, albastre peruzele se înduioșează de blândețe, galbene bucăți de aur chiamă la pierzare, verzi limpezimi de sma-

ralde sau de alge marine își clintesc enigmele.

La marginea voastră ca un călător obosit ce s'a oprit pe marginea unui țărm de unde începe nemărginirea unei ape albastre, de câte ori nu m'am oprit să visez și nu m'am întors înfricoșat de ce-am văzut în acele limpezimi...

Mai bine e dar așà, să nu mai poți vedeà ca mine, să-ți amintești numai culorile și formele, luminile și strălucirile. După perdelele albe ce-mi ascund ochii mei, eu cel rămas pe întuneric mă bucur încă, simt dunga de soare cu degetele, trăesc pe socoteala luminii ce-am adunat'o în alte vremuri, sunt un fanar oblonit ce luminează înăuntru, sunt putregaiul ce strălucește numai după ce începe să se facă noapte.

Da, eu orbul de atâția ani sunt ca un peisaj ascuns îndărătul unui văl de promoroacă, un portret anonim căruia un copil, jucându-se, i-a vopsit cu cretă ochii, nimeni nu mai poate cetì ce se petrece în mine. Am intrat în întunerec, senin, și nu voiu mai aveà nevoe ca voi să fac un pas pentru a intrà în moarte, veșnicia pentru mine a început din minutul când formele reale au murit. Eu pipăi eternitatea ca să-mi călăuzesc mersul și capătul cârjii mele care bate zidurile când îmi caut drumul prin pridvoare mi-aduce ecourile neantului.

Cine poate fi mai fericit ca mine? Și cine

poate vedeà întunerecul mai colorat decât îl văd eu? Voi spuneți și credeți că noaptea e neagră și nopțile mele sunt cu toate acestea cum vreau eu, nici o lumină nu poate pătrunde într'însele, decât aceea pe care o aruncă sufletul meu.

Intâiu am așteptat să vie zorii. Păsările cu glasul lor sfios s'au deșteptat ciripindu-și rugăciunea cu miile lor de glasuri și zorii n'au mai venit nici atunci, nici nici-odată.

Ceasul a bătut însă și am înțeles că minutarele au urnit timpul înainte, soarele apoi s'a înălțat sus căci a venit și m'a sărutat pe frunte, apoi ceasurile au bătut din nou împrăștiind o risipă de ore negre și soarele a amurgit și el fără să-l pot vedeà nici atunci, nici nici-odată.

Globul de foc care urcă și coboară, a dispărut pentru mine de pe firmament, răceala razelor de lună, ochiul acesta orb al cerului care se luminează de reflexul unui alt astru, m'a îndrăgit însă mai mult de atunci.

Friguros îmi întind mâinile și mi le scald în apele ei reci. Lângă fereastra unde o aștept ea mă știe și vine să-mi șoptească parcă... Mă simți tu, și eu mi-am pierdut lumina ca tine și sunt masca unei vieți care a murit.

Lucrurile apoi încep să cânte și îmi spun povestea lor pe care voi n'o pricepeți și n'o auziți.

Eu și cu ele, ne-am înfrățit de când zorii n'au mai urcat pentru mine. Fiecare sgomot, fiecare suspin, fiecare agonie eu o aud, știu cutare lucru care trăește în preajma mea de ani de zile ce visează, înțeleg firele ce se destramă, pricep ce spune cariul rozând în lemnul învechit.

Fața mea o văd însă tot cum a fost, timpul ne mai putând să scrie nici o biruință pe ea, bătrânețea n'o resimt pentru că nu-i pot vedeà fața, și de moarte nu mă înspăimânt pentru că nu am de dat nici o lumină întunericului.

Mâna milostivă ce-mi va închide pleoapele, va face un gest inutil pentru mine, căci nu va aveà ce-mi ascunde.

Mare, neagră și potolită, moartea își va trimite valurile de întuneric să mă cuprindă și valurile domoale, vor urcà, din ce în ce mai sus vor crește, până ce vor ajunge la marginile ochilor mei și acolo se va oprì mirată întâlnindu-se pe dânsa singură și nu va mai îndrăznì să înainteze.

GHERGHINA

GHERGHINA

Miresmele sunt graiul florilor. Ele călătoresc pe vânt, aleargă de ici-colo, se ridică peste zidurile grădinilor, te întâmpină cine știe unde în pustiuri, te urmăresc și merg cu tine, te lasă apoi la o răscruce și dispar cum au venit, fără să știi de ce. Suflete rătăcite colindă lumea, un norod de fantome de toate culorile călătorește căutând poarta sufletelor noastre, stăruesc într'un fald de rochie, se ascund sub adăpostul unei frunze, se strecoară pe ferești și pe uși și umblă pretutindenea fără să le putem vedeà.

Merg coloratele fantome sub formă de mireasmă, trec umbrele de buchete, alunecă albastrele spectre, aproape de noi, fără să le putem atinge, fără să le putem cuprinde forma, fără să le putem vedeà. Trec procesiile dulcelor moarte, își încrucișează calea, se întreabă și își răspund poate, ducându-și în brațe urna, în care și-au

pus sufletul lor mirositor, spre cine știe ce țintirim tăinuit al întinderilor albastre.

Toate își au graiul lor. Gherghina singură, marmoreana și recea floare ce stărue până târziu în grădini, când vine toamna, ținându-și pe frunte sus, până și în minutul morții, coroana de petale ca o regină, singură ea tace, nu-și spune nimănui durerea.

Enigmatică și rece, mulțămită cu fardul trecător căzut din paleta naturii în cuibul ei; cea roșie bucuroasă de purpura ce-i ascunde poate paloarea minutelor de slăbiciune; cea palidă veselă că-și poate mascà roșața ce i-ar urcà în obraji, în clipele când sufletul se înduioșează; așà se clatină ele pe ramuri.

Prin clătinări ușoare își spun ele ce simt, una celeialalte, prin isbucniri colorate de-asupra ramurilor își vădesc ființa, prin umbra pe care și-o coboară și și-o măresc pe drumuri, cu mersul soarelui se apropie și se ajung una pe alta.

O întâlnire mută în capătul unei răscruci, de unde pornesc cărările infinitului, o apropiere catifelată de umbre ce se sărută, două lumini ce coboară de pe înaltul unui ram ca să facă o leacă de întunerec în luminișul unui drum.

Imprejurul lor, ca să-și spue splendorile, ca să-și arate bogățiile, ca să-și slăvească aparențele ori micimile, toate vorbesc. Elocvența mi-

resmelor, oratoria parfumurilor, demagogia mirodeniilor, umplu aerul. Fiecare își scutură parfumata ei rochie, fiecare chiamă, fiecare plânge un strop mirositor de rouă, fiecare își anunță nașterea, iubirea sau moartea, ca să ne înduioșeze sufletul.

Gherghina singură tace. Marmoreană și rece, disprețuitoare pentru gălăgioasa durere, naște, iubește și moare, fără a spune nimănui nimic.

Un sbor de petale ce le aduce vântul, a fost viața ei, un punct colorat care mai nălucește în spațiu o clipă, rumenind încă locul unde a stat, o umbră dispărută pe un luminiș de drum.

Ținându-și funerara urnă în brațe, în care sufletul ei tace și după moarte, în alaiul atâtor fantome ce se îndreaptă spre țintirimul florilor ce au murit, pe dânsa nimenea n'o știe, n'o vede, nici n'o presimte...

VASUL—FANTOMĂ

VASUL — FANTOMĂ

Mergeam cu un prieten într'un scăpătat de soare.

Zurgălăii sunau încet și cum o melancolie fără de voie ne cuprinsese pe amândoi, nu mai spuneam un cuvânt. Vezeteul singur, îndemnându-și caii, scoteà din când în când sunete guturale, fluerături semnificative, cuvinte alături de graiul nostru, pe care le sublinià când cu o lovitură de biciu, când cu o plesnitură de hăț, când cu o invectivă plină de virilitate.

Caii fluturau din cap, ciuliau urechile, schimbau trapul în galop ori își încetiniau mersul pe nesimțite, revenind la pasul uniform după cum erau și îndemnurile celui ce le înțelegeà graiul și le știà puterile. Alături pe drum, când pe dreapta, când pe stânga, umbra lor ca alți cai imaginari se înhămà și ea în umbre de hamuri și bătute de umbra biciului, ne întovărășià pretutindeni.

Deasupra câmpului gol, trecând peste mirişti şi arături, stolurile de grauri ori de corbi luau toate aceiaşi direcţie, zorind din aripi către un hambar ciudat ce sta răznit în mijlocul câmpului.

— „Acolo mi-am strâns grâul, fiind mai aproape de Prut şi mai lesne de încărcat", îmi zise prietenul şi apoi tăcù din nou.

Roşu, soarele acum, ca şi cum cinevà ar fi purtat un fanar uriaş căutând cevà pe faţa pământului, se oprise pe marginea orizontului, conturând tot mai bine hambarul spre care zoriau păsările.

Impurpurat de lumină, ca într'o apoteoză, ciudata clădire îşi precizà tot mai mult contururile. Ai fi spus o arcă fantastică, un bucentaur împodobit de strălucíri pentru cine ştie ce serbare, care ancorase în mijlocul valurilor negre a straniei mări pe care o închipuiau arăturile. Un steag de aur fâlfâià mişcându-şi faldurile în vânt, dar pe nava aceasta ciudată, pe vasul acesta fantomă, rătăcit în mijlocul câmpurilor şi în spre care zorià flămânda armată a corbilor, nici un matroz nu-şi profilà silueta.

Aşà mi-l arătà discul soarelui ce sta nemişcat deasupra orizontului şi viziunea aceasta lipsită de poezia şi strălucirile ce i le împrumutà lumina de amurg, erà totuşi adevărată.

Nu erà nici un bucentaur, nici un vas-fantomă,

nici fantastică arcă și eră totuși un șlep, o ruină de corabie ce înfruntase și ea valurile și întâmplările, ce avusese o flamură și un nume sonor, un căpitan și o busolă poate.

Ca adus de cine știe ce furtună uriașă, sau rămas pe uscat în urma cine știe cărui cataclism ce mutase aiurea apele pe care se legănase ducându-și blondele comori ale spicelor; straniul șlep răsturnat acum cu fundul în sus și clădit bine pe temelii nemișcătoare, se prefăcuse un biet hambar în care își ținea grâul prietenul meu.

Steagul de aur ce fâlfâià, eră o biată sdreanță de cămașă. Negre, sinistre și mâncate de carii, scândurile gudronate și lucitoare din alte vremuri își arătau uzura. Geamurile rotunde ca niște ochi, purtau bandaje de scânduri; bucăți de lanțuri sfărâmate atârnau pretutindeni și nu știu prin ce ciudată întâmplare, ancora pe jumătate îngropată în pământ ca o ghiară încleștată mai străjuià și dânsa povestind multele popasuri ale unui trecut rătăcitor...

Unde eră acum căpitanul care sta în căsuța lui de scânduri de pe covertă, eternul căpitan ce povestește basme levantine și face primăvară împrejurul lui, deschizând o ladă de portocale sau de rodii, să vadă ce a ajuns sărmanul lui bastiment? De câte ori așteptând să vie apele mari n'o fi zăbovit el pe o margine de râu,

cântându-și dintr'o armonică sau dintr'o ghitară romanțele lui levantine... De câte ori, în amurguri, nu și-o fi spus nostalgiile papagalului verde, fără de care un căpitan nu pleacă nici odată la drum... De câte ori nu trebue să-și fi ridicat ochii lui triști, în nopțile înstelate, spre bucata de ghiață care este steaua polară, steaua aceasta ce călăuzià întâiul drum al corăbierilor.

O! Eterne naufragii, cum le prefaceți voi toate și cum vă bateți joc de tot ce durăm noi pe pământ și pe ape. Cum încremeniți voi lucrul ce-a fost mișcător și desrobiți ce-a fost clădit pe temelii statornice odată.

... Dar noaptea ca și cum ar fi vrut să întărească și mai mult tristele mele gânduri, trimise talazurile ei de umbră neînflorite de nici o spumă și corabia-hambar dispărù ca într'un ultim naufragiu.

SCRISORILE

SCRISORILE

Cuvintele închid o vrajă neînchipuită în ele.

Şi ei, amândoi, ca unii ce-şi petrecuseră multă vreme ca să le înţeleagă taina, cumpănindu-le în balanţa lor de aur, o ştiau aceasta. Şi cum erau departe unul de altul, îşi scriau în fiecare zi. Sufletele lor îngemănate îşi trimeteau ecouri şi dragostea, neîntinată de nimicurile şi mizeriile unei vieţi duse la un loc, sporià cu maldărul de scrisori. In ele erà tot ce erà mai bun în sufletul lor.

Cele scrise în amurguri, când melancolia creşte din unghere şi sufletul e furat de nostalgie, cu litere de umbră păreau scrise, cu vorbe în surdină îngânate, cu pauze de întuneric vioriu întrerupte. Cele scrise dimineaţa, când e soare, cu vorbe vocalice şi sonore ca picurii de apă ce cad într'un afund de fântână, turburându-i adâncul, în cercuri, aşà vibrau de clare. Erà când soare, când umbră în ele, căci pe artist un instinct înăscut îl vesteşte şi e firesc ca atunci

când arta nu mai poate găsì nimic, să găsească iubirea ceea ce n'a fost ea în stare. Ştiind că gândurile lor nu vor fi cetite decât de ei, o cochetărie ascunsă îi îndemnà să-şi îngrijească forma, să afle cuvântul anumit, care face să tremure sufletul îndelung şi care închide în el mai mult decât îl încape literile.

Ele oglindiau toată viaţa lor, resfrângeau toate privelişte le pe unde trecuseră, spuneau toată poezia minutelor lor de inspirare, vădiau toate îndoelile şi cântau toate avânturile. Depărtarea le fermecà toate şi apoi amorul deschide pretutindeni perspectivele cele mai nebănuite. Gândul ca vântul cel nevăzut care nu cunoaşte hotare nici stavilă, ca sufletul acesta viu şi liber, care se plimbă şi rătăceşte în voe, pe unde îi place, care se înalţă de pe mări unde flutură albele pânze, sau vine încărcat, mânând înaintea lui cine ştie ce miresme, — astfel rătăcià şi el, căutând apoi să închidă tot ce văzuse şi simţise, în cuprinsul unui plic ce aveà să străbată lumea.

Şi aşà, albe şi roze, albastre ori viorii, ca nişte păsări călătoare răzleţite de stol, plicurile veneau, se încrucişau pe drum poate, neştiute, scriau drumul dorului dealungul lumii, ca apoi, odată ajunse la timp, să-şi povestească celorlalte noile ştiri aduse cu ele de aiure...

Ecourile ce se întrebau și își răspundeau, fulgii aceștia de toate culorile, ce-și încrucișau calea și apucau pe drumuri osebite, fărâmiturile acestea, pe care le desprinde amorul din suflet ca petalele unei roze, turburate de mireasma ei însăși, ce străbătuseră atâta cale, făcuseră atâtea ocoale, dornice parcă de a se regăsi, de a se revedeà din nou, nostalgice parcă de a întregì la un loc mănunchiul acestor două suflete plămădite din atâtea flori deosebite, se făcură din ce în ce mai rare însă și dela o vreme încetară.

Două plicuri numai, ca ultimii fulgi pe care îi mai poartă vântul după o furtună, își mai încrucișară calea.

Marele amor ce aplecase de atâtea ori capetele visătoare ale acestor doi îndrăgostiți pe zăpada firelor albe, marea pornire ce alergà în căutarea cuvintelor rare ce închid în ele mai mult decât numărul de slove ce-l alcătuesc, aprigul dor ce țineà veșnic treze ecourile, capriciosul joc de flăcări, trebuià să se stingă și el...

Și cum scrisorile, în fond ,sunt minutele de slăbiciune ale sufletului, pornirile neînfrânate, când poate voința nu mai e stăpână pe cugetare, mărturia mută a atâtor intimități,— ce-ar mai căutà în stăpânirea unui străin, când pornirea din care au fost scrise a murit?

Și eroii mei atunci, ca și mulți alții, au hotă-

rât să reintre fiecare în stăpânirea acestor mărturii ce i-ar fi stânjenit poate mai târziu. O întâlnire fu pusă la cale și cel ce fusese mai înflăcărat poate, luându-și comoara ce-o ținea închisă de ani de zile într'o cutie frumos încrustată, urcă scările dragei lui spre a-și luà, în schimb, scrisorile sale.

De ce urcà însă treptele, de ce se simțià mai înduioșat și privià mai sfios la cutia aceasta pe care o duceà cu dânsul, ca pe un sicriu. Nehotărât rămase câtevà clipe lângă ușă apoi sună încet. In pridvor, un miros puternic îl întâmpină. Nepăsătoare, lumea tărcată a florilor privì la el.

Fețe roșii și albe clintiră abià; verdele trist al plantelor de iarnă îi strecură ca o umbră pe suflet. Se reculese însă și intrând în salonul unde toate îi erau cunoscute de atâta timp, așezà stângaciu cutia cu relicve lângă masă și așteptă.

Albă și sveltă, într'un matineu de dantele, ținând o cutie la fel în mână, iubita lui intră și în timp ce el, stânjenit, își înclinà capul salutând, ea, cu o mișcare liniștită, puse cutia pe care o adusese, lângă a lui.

Un miros bine cunoscut de liliac se împrăștià în casă și în tăcerea aceasta cum stau amândoi alături și departe totuși, cunoscuți și străini, unul în fața celuilalt, lângă cutiile așezate pe

masă ca două sicrie, o rază veselă de soare intră și umplù cu un praf de aur tot cuprinsul.

Străin și ca venit de departe parcă, dulcele glas ce răsunase de-atâtea ori altfel pentrn el, întreabă:

— „Sunt toate?"...

Și el, deschizând cutia, în care stau grămadă sfărâmăturile ei de suflet, portretele de eri și mai de mult, florile uscate din alte primăveri, voind să pară cât mai nepăsător, răspunse:

— „Toate!"

Și cu un gest, răsturnând cuprinsul, le arătă. Albe și roze, albastre și viorii, ca o ninsoare multicoloră, plicurile se răspândiră pe masă și tot trecutul, tot ce fusese, tot ce închideau în ele, reînviă pe neașteptate.

Pală, mâna ei mișcând o umbră, se întinse și ea spre cutia unde dormiau scrisorile lui și făcù acelaș gest ca și el.

Și acum grămezile amândouă, prietenele de eri și potrivnicele de astăzi, obositele păsări ce nu mai puteau să sboare, liniștiții fulgi ce făcuseră atâtea ocoluri, fărâmiturile acestea pe care le desprinsese amorul din sufletul lor ca petalele unei roze turburate de mireasma ei însăși, mult dornicele de a se revedeà și de a reîntregì la un loc mănunchiul acestor două suflete făcute din atâtea flori deosebite, zâmbiră trist o clipă una în fața celeilalte.

Turburată ea întinse din nou mâna și luă una la întâmplare pe care își aruncă ochii. Un zâmbet de ironie se ivì pe margînea gurii și aruncând'o în grămadă, luă alta. El, ca să nu i se vadă turburarea care îl câștigà, făcù la fel, dar pe buzele lui nu înflorì ironia ci un zâmbet trist și plin de nesfârșită melancolie.

O lacrimă îi împânzì vederea și literile începură a jucà, și atunci uitând parcă unde se găsià și uitând pentru ce venise, nevăzând ochii albaștri ce se ridicau mirați asupra lui, urmă să cetească înainte ca și cum în minutul acela primise scrisoarea pe care o țineà în mână și nu în alte vremi, într'un ceas care bătuse de mult și nu mai aveà să se întoarcă înapoi...

Ea, câștigată la rândul ei de farmecul tainic ce-l închid în ele cuvintele, de puterea aceea ascunsă care are darul de a învià vremurile și de a te face să trăești clipa pe care o închide, simțì că i se umezesc ochii de lacrimi. Ar fi voit să-și întoarne capul, să n'o vadă el, să nu facă o mișcare; dar îi erà teamă până să și clipească, nu cumvà lacrima ce-o simțià între gene să i se rostogolească pe obraji și să-i vădească înduioșarea.

Cuprins de aceeași simțire, el îndoì repede hârtia care începuse să-i tremure în mână și apropiindu-se din nou de masă, fără să privească

la ea, începù să-şi adune scrisorile. Dar una câte una le luă şi cercetându-le, îşi amintì de unele scrisori ce nu le află în grămadă şi zise:

— „Cele scrise din Roma nu le găsesc..."

— „Trebue să fie..."

Şi aplecaţi pe masă, amândoi, începură să caute. Mânile lor se atinseră. Parfumul de liliac mirosì şi mai stăruitor alături de el şi glasul ei sună din nou:

— „Uite, ici sunt cele din Paris... Acestea sunt cele scrise acum un an... Şi iată şi cea dela început, cea dintâiu pe care mi-ai scris'o..."

— „Da, mi-aduc aminte", şi cu frunţile aproape alăturate ,cu ochii alergând pe aceleaşi linii, furaţi de vraja trecutului, începură să citească împreună. Năvalnic tot ceeace fusese revenià, toate amintirile se redeşteptau ca şi când dase la o parte cinevà o perdeà; şi amorul, pierdutul lui amor, ca un pribeag ce-ar apăreà într'un afund de alee, căutându-şi drumul, păşì din nou spre ei; şi două lacrimi căzură în acelaşi timp pe filele veştede ale scrisorii...

Şi cum pribegele ce colindase lumea făceau acum o singură grămadă, astfel şi cei doi veniţi cu gând vrăjmaş, vrăjiţi de farmecul şi puterea ce-o ascund în ele slovele, căzură unul în braţele celuilalt.

SONATA LUNII

SONATA LUNII

Dulce și liniștitoare, noaptea se statornicește. Umbre încărcate de somn, sfioase, moi și încete, lunecă deasupra pământului ca o apă. Sfioase, moi și încete, se desfășură ,cresc, ca aburii purtați de vânt deasupra unei prăpăstii, se strecoară printre arbori, se tărăsc spre înălțimi. Luminile biruite, decolorate, palide, albe, ofilesc, descresc și dispar. Un ritm ascuns prezidă și rânduește năvala aceasta mută a tonalităților încărcate de vis ce se așează. Un farmec mistic trece prin aer și acum o ultimă umbră, ca un steag de doliu și de fatalitate purtat de o mână nevăzută, flutură ca și cum ar vrea să dea un semnal .

Dela fereastra lui, Beethoven, cu un zâmbet amar pe buze, lăsându-și capul pe mână, privește. Părul, mai negru ca umbrele de afară, îi face o cunună de noapte pe frunte. Departe orașul își tremură fosforescențele și amestecă la

orizont lucirile cu întâiele stele, întinde lanțuri luminoase prin negură, scrie arabescuri de aur în întunecimi, joacă imaginare constelații, desemnează capricii de foc.

Un murmur neîntrerupt, ca o apă care bate într'un țărm, urcă până la el și îl face să-și plece urechea și să asculte. Vii ochii lui se aprind și licăresc și mâna-i albă ca și cum ar vrea să culeagă svonurile împrăștiate în aer, se întinde și dibuește prin întunerec...

Afară însă, dulce, domoală și liniștitoare, noaptea își caută ritmul și se statornicește. Luna înălțată sus, a chemat ochii visătorului care se privește în ea și se recunoaște cum va fi fi mai târziu, o palidă mască, cu ochii abiă însemnați și gura mută închisă pe veci de un zâmbet amar. Spectrala figură din lună îl atrage ca pe un frate ce-i seamănă și ochii lui se închid, să nu mai vadă trista imagine...

Nepăsătoare și albă, aducând cu ea un fior necunoscut, impalpabila lumină a mortului astru crește însă pe nesimțite. Albă, albă, neînchipuit de albă, ca și cum ar fi trecut printr'un bulgăr de ghiață, a ajuns acum drept fereastră și a pătruns în odae. Fulgerătoare clapele de fildeș ale clavecinului străvechiu, peste care dormiau ațipite visurile, s'au luminat. Foi răvășite cu negre note, ce ca o invazie de furnici au dat asalt

portativelor, zac împrăștiate pretutindeni. O vioară într'un cui spânzură lângă arcușul ei, deasupra unui divan străvechiu.

Pe masă, printre tomurile desperechiate ale tragediilor lui Shakespeare, un Plutarch cu scoarțe vechi spune faima atâtor vieți trecute. Singur un portret de femee, ca mirată de a se găsi în singurătatea și sărăcia asta, privește enigmatică din rama ei la alba lumină ce crește luminându-i zâmbetul de pe buze...

Deodată însă câtevà note funebre, ca rupte din umbră, au urcat în lumina lunii. Fiorul fricei de necunoscut a umplut odaia adus de acești trei negri soli, ca eșiți dintr'o urnă funerară unde au dormit îndelung și alba tăcere a început să cânte.

Acoperite, alte sunete au urmat, ca o chemare de glorie îndepărtată, strecurându-se printre negrele note funebre și s'au domolit și ele, făcând iarăși loc triștilor soli ai disperării. O întrebare sfioasă și rugătoare și-a făcut loc apoi și un glas nehotărât, neîncrezut în sine parcă a răspuns, iar mâinile albe ca și cum sângele tot s'ar fi retras din ele, au rămas locului pe clape. Tristă și cu ochii aproape plânși, fața celui ce cântà s'a întors și a privit peste umăr la portretul de pe masă.

Drept geamul deschis luna se oprise acuma și

privià curioasă, idealizând sărăcia cuprinsului. Pulberea ridicată jucà în sulul de raze și mrejele de păianjen ce stau prin unghere păreau niște hârzoburi de argint. Jos pe podele notele mărunte ai fi spus că urcă și coboară portativele, chemate de atracția asta nevăzută, că vor să treacă dincolo de marginea hârtiei și să-și ia sborul în lume. Nerăbdarea gloriei, încătușată în cuprinsul acela mic, se răzvrătià parcă și voià să iasă cu orice preț, cu negrul ei norod de semne, sătulă de sărăcia și întristarea cuprinsului.

Zâmbind însă trist și împrăștiind cu piciorul hârtiile din jurul lui, Beethoven își întinse din nou brațele și, ca răscolind lumina lunii de pe clape, începù să cânte. Triste cele trei note funebre ca rupte din inima umbrei reveniră, jalnice ca scăpate dintr'o urnă funerară, unde au dormit îndelung, se redeșteptară. Sfioasă, îndepărtata chemare de glorie căută să se strecoare iarăși, dar sunetele de fanfară muriră. Desnădăjduite ,degetele urniră alte note, strecurându-se printre clapele albe și negre, ca printre lumini și umbre, și o plângere domoală, ca un suspin, începù să se reverse, ca și cum lacrimile lui însăși cădeau pe clape trezind sonoritățile acestea umbrite. Fumuria și trista îndoială își arătà fața acum, și mânele albe ce-o deșteptase

mângâind'o parcă, nu luau seamă la mânele de umbră ce alergau crispate în urma lor ca voind să astupe sunetele și să prindă neliniștita îndoială ca s'o zugrume...

Revolta dormia încă, ațipită undevà, îndărătul coardelor, dar tremurătoarele mâni o treziră și pe ea fără de voe; și mâniosul chip al celei deșteptate din somn privì o clipă nedumerit la cealaltă față și trecù apoi peste ea într'o furtună de sunete.

Mânios, chipul celui ce cântà se brăzdă de zbârcituri adânci și mânele lui ce alergau acum pe clape, păreau că amenință însuși destinul și că luptă cu el căutând să-l înfrângă...

O undă de vânt ca trezită de energia lui, sau venită de cine știe unde, intră în casă mișcând partiturile și amestecând clarul de lună. Infiorată revolta căzù și merse să ațipească din nou îndărătul coardelor. Slabe, fanfarele gloriei ca venite de dincolo de mormânt, răsunară încă odată și cei trei negri soli ,ce purtau fiorul fricei cu dânșii se arătară și ei. Triste, ca scăpate fiecare dintr'o urnă funerară ,cele trei note sunară din nou, încet, tot mai încet, ca dornice de a se reîntoarce în întunerec...

Speranțe de glorie și de fericiri, glasuri de îndoială și glasuri de revoltă, șoapte de umbră

și înfiorări de lumină, toate tăcură sub mânele încremenite.

In cuprinsul sărac însă, îndărătul negrului visător ce-și cântă durerile, praful răscolit din unghere, ori măruntul norod al miilor de note, trecând pe lângă ochii mirați ai portretului de femee de pe masă, jucà acum în sulul de lumină ce pătrunsese în odae și ca pe un uriaș portativ de raze se înnălță și se pierdeà în lună.

VERIFICAT 1987

VERIFICAT 2007

VERIFICAT 2017

TABLA DE MATERIE

		Pag.
1	Oglinda fermecată	3
2	Fluturul morții	11
3	Dușmanul florilor	23
4	Pâinea noastră cea de toate zilele	31
5	Două agonii	45
6	Culegătorul de stele căzătoare	53
7	Cedrul	63
8	Floarea de aloes	69
9	Hefaistos	79
10	Morfina	87
11	Jertfă	97
12	Din tainele lunii	107
13	A patra Parcă	117
14	Spovedania unui orb	123
15	Gherghina	129
16	Vasul — Fantomă	135
17	Scrisorile	141
18	Sonata lunii	151

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ BUCUREȘTI

BUCUREȘTI
Inst. de Arte Grafice CAROL GÖBL S-r I. St. Rasidescu
16, Strada Doamnei, 16.
1911.

31.117

2686

CASA ȘCOALELOR
BIBLIOTECA P